Michel Tournier

VINERI
SAU VIAȚA SĂLBATICĂ

VENDREDI OU LA VIE SAUVAGE, 1971

Lui Laurent

LA SFÂRŞITUL ZILEI de 29 septembrie 1759, cerul se întunecă dintro dată în regiunea arhipelagului Juan Fernandez, la vreo şase sute de kilometri în largul coastei statului Chile. Echipajul *Virginiei* se adună pe punte să vadă măruntele flăcări ce se aprindeau pe la extremitățile catargelor şi ale vergilor. Erau focurile Sfântului Elm, un fenomen datorat electricității atmosferice, care prevesteşte o furtună violentă. Din fericire, corabia Virginia pe care călătorea Robinson nu avea să se teama de nimic, nici măcar de cea mai straşnică vijelie. Era o galiotă olandeză, o navă mai degrabă rotundă, cu catarge joase, deci greoaie şi nu prea iute, dar de o neobişnuită stabilitate pe vreme rea. De aceea seara, când căpitanul Van Deyssel văzu că o pală de vânt face ca o pânză să pocnească asemenea unui balon, le ordonă oamenilor săi să strângă şi celelalte pânze şi să se închidă împreună cu el sub punte, aşteptând ca furtuna să treacă. Singura primejdie de temut erau recifele şi bancurile de nisip, dar hărțile nu indicau deloc aşa ceva şi se părea că Virginia putea să lunece cale de sute de kilometri sub furtună fără a întâlni nimic.

Drept care căpitanul şi Robinson jucau tihnit cărți, în timp ce afară, uraganul se dezlănțuia Era pe la mijlocul secolului al XVIIIlea, când mulți europeni – mai cu seamă englezi – plecau să se stabilească în America spre a face avere. Robinson îşi lăsase soția şi cei doi copii la York, pentru ca el să exploreze America de Sud şi să vadă dacă ar putea organiza schimburi comerciale rodnice între țara sa şi Chile. În urmă cu câteva săptămâni, Virginia ocolise continentul american, trecând voiniceşte de cumplitul cap Horn. Acum, ea urca spre Valparaiso, unde Robinson avea de gând să debarce.

— Nu credeți că această furtună va întârzia mult sosirea noastră în Chile? îl întrebă el pe căpitan făcând cărțile.

Căpitanul îl privi cu un vag surâs ironic, mângâinduşi paharul de rachiu de ienupăr, băutura sa preferată. Avea mult mai multă experiență decât Robinson şi adesea făcea haz de nerăbdarea tinerească a acestuia

— Când întreprinzi o călătorie precum aceasta pe care o faci dumneata, îi spuse el după ce trase o dată din pipă, porneşti când vrei tu şi ajungi când vrea Dumnezeu.

Apoi destupă un butoiaş de lemn în care îşi ținea tutunul şişi strecură înăuntru lunga pipă de porțelan.

— În felul ăsta, explică el, ea se află la adăpost de izbituri şi se pătrunde de mireasma de miere a tutunului.

Închise butoiaşul cu tutun şi se lăsă leneş pe spate.

— Vezi, spuse el, avantajul furtunilor constă în faptul că ele te scapă de orice grijă. Împotriva elementelor dezlănțuite, nu e nimic de făcut. Şi atunci nu faci nimic. Te laşi în voia destinului.

Chiar în acea clipă, felinarul atârnat de un lanț şi care lumina cabina, descrise un violent arc de cerc şi zbură în țăndări de tavan. Înainte de a se face beznă dea binelea, Robinson mai avu timp săl vadă pe căpitan azvârlit cu capul înainte peste masă. Robinson se ridică şi se îndreptă spre uşă. O rafală de aer îl făcu să priceapă că uşă nu mai exista. După tangajul şi după ruliul ce țineau de mai multe zile, lucrul cel mai înspăimântător acum era că nava nu se mai mişca deloc. Se înțepenise pesemne pe un banc de nisip ori pe recife. În slaba lucire a lunii pline, umbrite de nori, Robinson desluşi pe punte un grup de oameni care se chinuiau să lanseze la apă o barcă de salvare. Tocmai se îndrepta spre ei, când o izbitură nemaipomenită zgudui vasul. Un val uriaş se

prăvăli numaidecât peste punte şi matură tot ce se găsea acolo, oameni şi materiale.

CÂND ROBINSON îşi recăpătă cunoştința, era culcat cu fața în nisip. Un val se întinse peste prundişul umed şi veni săi scalde picioarele. Se întoarse pe spate. Pescăruşi negri şi albi se roteau pe cerul redevenit albastru după furtună. Robinson făcu un efort să se aşeze şi simți o durere ascuțită în umărul stâng. Plaja era presărată cu peşti morți, cochilii sparte şi cu alge negre azvârlite de valuri. La vest, o faleză stâncoasă intra în mare şi se prelungea printrun lanț de recife. Acolo se ridica silueta *Virginiei* cu catargele sale smulse şi cu odgoanele fluturând în vânt

Robinson se ridică şi făcu doitrei paşi. Nu era rănit, dar umărul vătămat continua săl doară. Cum soarele începea să ardă, îşi improviză un fel de şapcă, răsucind nişte frunze mari ce creşteau în apropierea țărmului. Puse apoi mâna pe o creangă bună săi servească de băț şi se adânci în pădure.

Trunchiurile prăbuşite, împreună cu arborii şi cu lianele ce atârnau din ramurile de sus alcătuiau laolaltă o încâlceală greu de străpuns şi adesea Robinson se târa în patru labe ca să poată răzbate. Nici un zgomot nu se auzea, nu se ivea nici o vietate. De aceea Robinson fu nespus de uimit să zărească la vreo sută de paşi silueta unui țap sălbatic cu părul foarte lung, care se ridica neclintit şi care părea că se uită la el. Azvârlind bățul prea uşor, Robinson înşfăcă o bâtă groasă pe care putea so întrebuințeze ca măciucă. Când ajunse la doi paşi de țap, sălbăticiunea îşi plecă țeasta şi mârâi surd. Robinson crezu că se va năpusti asupra lui. Ridică măciuca şi izbi din toate puterile între coarnele țapului. Animalul căzu în genunchi, apoi se răsturnă pe o rână.

După câteva ore de mers neobosit, Robinson ajunse la poalele unui masiv de stânci îngrămădite în dezordine. Descoperi intrarea unei peşteri umbrite de un cedru uriaş; dar nu făcu decât vreo câțiva paşi înăuntru, căci prea era adâncă pentru a putea fi explorată pe loc. Preferă să escaladeze stâncile ca să îmbrățişeze cu privirea o vastă întindere. Astfel, în picioare în vârful celei mai înalte stânci, el constată că marea înconjura din toate părțile uscatul pe care se găsea şi că nici o urmă de aşezare omenească nu i se înfățişa ochilor: se afla, deci, pe o insulă pustie. Aşa se explica imobilitatea țapului pe care îl ucisese. Animalele sălbatice care nau văzut niciodată omul nu se îndepărtează la apropierea sa Dimpotrivă, îl urmăresc cu oarecare curiozitate.

Robinson era copleşit de tristețe şi de oboseală. Rătăcind pe la poalele marii stânci, descoperi un soi de ananas sălbatic pe care îl tăie în bucățele cu briceagul şil mâncă. Apoi se strecură sub un stei de piatră şi adormi.

TREZIT DE PRIMELE RAZE ale soarelui, Robinson coborî spre țărmul de unde plecase în ajun. Sărea din stâncă în stâncă, din trunchi în trunchi, de pe o pantă pe alta şi din buturugă în buturugă, găsind în asta o anume plăcere, fiindcă se simțea proaspăt şi bine dispus după o noapte de somn sănătos. Pe scurt, situația sa era departe de a fi disperată. De bună seamă, insula era aparent pustie. Dar nu prețuia ea astfel mai mult decât dacă ar fi fost locuită de canibali? Pe deasupra, părea destul de primitoare, cu o frumoasă plajă la nord, cu pajişti foarte umede şi desigur mlăştinoase în est, cu o mare pădure la vest, şi, în centru, cu masivul stâncos străpuns de o peşteră misterioasă şi al cărui vârf oferea o vedere minunată asupra întregului orizont. La asemenea lucruri se gândea el, când zări în mijlocul cărării pe care o urmase în ajun, cadavrul țapului ucis. Vreo cincişase vulturi, cu gâturi pleşuve şi clonțuri încovoiate se băteau deja pentru stârv. Robinson îi împrăştie, învârtind măciuca deasupra capului şi marile păsări îşi luară zborul anevoie, alergând pe picioarele lor sucite ca să se poată desprinde de pământ. După care, Robinson luă la spinare ce mai rămăsese din țap, urmânduşi drumul spre plajă. Aici, tăie cu cuțitul o bucată de carne şi, atârnată de trei bețe legate în chip de trepied, o fripse deasupra unui foc de lemne. Flacăra sprințară îl întremă mai mult decât carnea tare ce mirosea a țap. Hotărî să țină mereu aprins focul ăsta ca să economisească amnarul şi cremenea şi ca să atragă atenția echipajului vreunei nave ce sar ivi în largul insulei. E adevărat că nimic nu putea săi alerteze mai

tare pe mateloții în trecere decât epava Virginiei țintuită pe recif; cu atât mai mult cu cât ea putea să le trezească speranța unei prăzi bogate celor ce ar fi pus stăpânire pe ea

Robinson se gândea cu toată seriozitatea că ar trebui să se decidă să evacueze armele, uneltele şi proviziile din cala navei, înainte ca vreo nouă furtună să nu le târască cu sine. Spera însă mereu că nu va avea nevoie de ele, deoarece – îşi zicea el – o navă nu va întârzia să vină săl caute. Îşi cheltuia de aceea toată energia cu instalarea unor semnale pe plajă şi pe faleză. Alături de focul arzând încontinuu pe nisip, adună vreascuri şi o grămadă de alge brune grase cu care să producă torente de fum de îndată ce o pânză sar arăta la orizont. Îi veni pe urmă ideea unui catarg înfipt în nisipul plajei, în vârful căruia să fie aşezată în cumpănă o prăjină. Unul dintre capetele acestei prăjini atingea pământul. În caz de nevoie, Robinson ar fixa de el o uscătură aprinsă şi ar ridica flacăra în înaltul cerului, trăgând cu o liană de celălalt capăt al prăjinii. Mai târziu, găsi ceva şi mai bun: pe faleză se înălța un uriaş copac uscat, un eucalipt cu trunchiul găunos. Burduşi trunchiul cu vreascuri şi cu surcele care – aprinse – ar preface îndată şi în întregime copacul întro imensă torță vizibilă de la mulți kilometri.

Se hrănea la nimereală cu scoici, rădăcini de ferigă, nuci de cocos, moşmoane, ouă de păsări şi de broască țestoasă. A treia zi, aruncă departe hoitul țapului ce începuse să duhnească. Îşi regretă însă numaidecât gestul, căci vulturii care se ospătară din el, nu încetară săl urmărească din acea clipă şi săl iscodească în aşteptarea unor noi pomeni. Uneori, exasperat, dădea în ei cu pietre şi cu surcele. Sinistrele păsări se îndepărtau alene, dar o făceau doar ca să se întoarcă numaidecât.

ÎN CELE DIN URMĂ, Robinson nu mai putu să aştepte tot veghind asupra orizontului pustiu. Hotărî să se apuce de construirea unei ambarcațiuni destul de mari cu care să poată atinge coasta chiliană. Avea nevoie pentru asta de scule. Se resemnă aşadar ca, în ciuda aversiunii sale, să viziteze epava *Virginiei* şi săşi aducă de acolo tot ce iar putea fi de folos. Legă cu liane vreo doisprezece butuci întrun fel de plută, instabilă desigur, dar utilizabilă în condițiile unei mări fără valuri. O prăjină zdravănă îl ajută să propulseze pluta, căci în timpul refluxului apa era mică, până în dreptul primelor stânci de care izbuti să se sprijine. Dădu de două ori ocol epavei. Partea vizibilă din coca navei era neatinsă. Se înfipsese pesemne întrun recif ascuns sub apă. Dacă echipajul ar fi rămas la adăpost, sub punte, în loc să se expună pe duneta măturată de valuri, poate că toată lumea ar fi scăpat cu viață. Puntea era blocată de o asemenea îngrămădeală de catarge rupte, vergi şi cabluri încâlcite, căți venea greu săți tai drum printre ele. Aceeaşi harababură domnea şi în magazii, numai că apa nu pătrunsese până aici, aşa că Robinson găsi în lăzi provizii de pesmeți şi de carne uscată din care mâncă atâta cât putu în lipsa apei dulci. Se mai aflau acolo de bună seamă damigene de vin şi de băuturi spirtoase, dar Robinson era abstinent. Nu se atinsese niciodată de o băutură fermentată şi găsea de cuviință săşi păstreze acest obicei. Dar marea surpriză a zilei fu descoperirea, în partea din spate a calei, a patruzeci de butoaie de praf de puşcă, o marfă despre care căpitanul nui suflase o vorbă, fără îndoială, din teama ca el să nuşi facă griji.

Îi trebuiră câteva zile ca să transporte pe o plută şi să care pe uscat tot explozibilul ăsta, căci jumătate din timp era întrerupt de fluxul carel împiedica să mânuiască prăjina. Profită atunci de răgaz ca să pună butoaiele la adăpost de soare şi de ploaie sub un strat de frunze de palmier fixate cu pietre. Mai aduse de pe epavă două lăzi cu pesmeți, o lunetă, două puşti cu cremene, un pistol cu două țevi, două barde, o sapă, un hârleț, un ciocan, un balot de câlți şi o bucată mare de pânză roşie, țesătură ieftină, destinată operațiunilor de schimb cu eventualii indigeni. În cabina căpitanului găsi faimosul butoiaş de tutun ermetic închis şi, înăuntru, marea pipă de porțelan intactă, în ciuda fragilității ei. Încărcă pe plută şi o mare cantitate de scânduri smulse din puntea şi din pereții corabiei. În sfârşit, găsi în cabina secundului o Biblie în stare bună pe care o luă învelită întrun petic de velă ca so protejeze.

A doua zi, se apucă să construiască o ambarcațiune pe care o boteză dinainte *Evadarea.*

ÎNTRO POIANĂ perfect netedă, Robinson scoase la iveală de sub ierburi un frumos trunchi de mirt uscat, sănătos, drept care ar fi putut să constituie piesa de bază a viitoarei sale nave. Se apucă îndată de lucru, necontenind să țină sub ochi orizontul pe care putea săl cuprindă din locul şantierului său, căci spera întruna în apariția unei nave. După ce curăță trunchiul de ramuri, începu săl cioplească din bardă pentru ai da forma unei grinzi dreptunghiulare. În ciuda tuturor scormonelilor sale prin epava Virginiei, nu putuse găsi nici cuie, nici şuruburi, nici burghiu şi nici măcar un ferăstrău. Lucra încet, cu grijă, asamblând piesele navei ca pe ale unui puzzle. Socotea că apa, umflând lemnul, va întări coca şii va da o mai mare etanşeitate. Îi veni chiar ideea să călească la flacără capetele pieselor, iar apoi, după asamblare, să le ude cu apă de mare pentru a le suda mai bine în lăcaşurile lor. Lemnul crăpă de sute de ori fie din cauza apei, fie dintra focului, dar Robinson o lua neabătut de la capăt, fără să simtă nici oboseală, nici nerăbdare.

De nimic nu suferea mai tare Robinson în munca sa decât de lipsa unui ferăstrău. Această sculă – cu neputință de confecționat cu mijloace improvizate – lar fi scutit de luni de trudă cu barda şi cu cuțitul. Întro dimineață, crezu că mai visează, auzind la trezire un zgomot care nu putea fi decât cel al unui tăietor cu ferăstrăul pus pe treabă. Din când în când zgomotul înceta, ca şi cum tăietorul şiar fi schimbat poziția, apoi reîncepea cu o regularitate monotonă. Robinson ieşi încet din scobitura de stâncă unde avea obiceiul să doarmă şi se îndreptă cu pas uşor spre sursa zgomotului. În cele din urmă, descoperi la rădăcina unui palmier un crab uriaş care tăia cu cleştele o nucă de cocos ținută strâns între labele sale. În ramurile copacului, la şase metri înălțime, alt crab reteza nucile la bază ca să le facă să cadă. Cei doi crustacei nu părură deloc tulburați de apariția lui Robinson şişi văzură mai departe liniştiți de ocupația lor zgomotoasă.

În lipsă de lac sau măcar de catran cu care să dea un grund pe bordajul vasului, se apucă să facă un fel de clei. Pentru asta, trebui să taie aproape cu totul un desiş de ilice pe carel descoperise încă de când se aşternuse la treabă. Timp de patruzeci şi cinci de zile, jupui arbuştii de coajă şi scoase învelişul dinăuntrul scoarței, tăindui fâşii. Apoi fierse îndelung întrun ceaun aceste fâşii de scoarță şi le văzu cum se descompun încetul cu încetul întrun lichid gros şi vâscos. Lichidul încă în clocot îl turnă pe cheresteaua vasului.

Evadarea era gata Robinson începu să strângă proviziile pe care avea să le îmbarce cu el. Dar se lăsă numaidecât de această îndeletnicire, gândinduse că trebuia mai întâi să dea noua ambarcațiune la apă ca să o vadă cum se comportă. De fapt, se temea cumplit de această încercare ce avea săi hotărască viitorul. *Evadarea* va înfrunta ea cu bine oceanul? Se va dovedi îndeajuns de etanşă? Nu cumva se va răsturna sub izbitura primului val? În cele mai negre coşmaruri ale lui Robinson, nava abia atingea apa că se şi ducea la fund, iar el o vedea cum dispare în adâncurile verzi, asemenea unui pietroi...

În sfârşit, se hotărî să lanseze *Evadarea* la apă. Îşi dădu mai întâi seama că era cu neputință să târască pe iarbă şi pe nisip până la mare această cocă ce cântărea pesemne cel puțin cinci sute de kilograme. La drept vorbind, el neglijase cu totul problema transportului ambarcațiunii până la țărm. Se întâmplase asta în parte pentru că prea se lăsase absorbit de lectura Bibliei, mai cu seamă, de paginile despre Arca lui Noe. Construită pe uscat, departe de orice mare, arca aşteptase ca apa să ajungă la ea, căzând din cer sau curgând din înălțimile munților. Robinson comisese o greşeală fatală neconstruind *Evadarea* direct pe plajă.

Încercă să strecoare buşteni sub chilă ca să o facă să lunece. Nimic nu se clintea, ba Robinson mai şi izbuti să rupă o scândură din cocă, apăsând asupra ei cu un par ce bascula ca pârghie pe un buştean. După trei zile de cazană, i se întunecă vederea de oboseală şi de furie. Se gândi atunci să sape în faleză un fel de canal pornind de la mare până la locul unde stătea vasul. Acesta ar fi putut să lunece în canal, găsinduse astfel la nivelul țărmului. Se puse pe lucru. Apoi, socoti că iar trebui zeci de ani de muncă de consolidare a malurilor pentru a desăvârşi acest proiect. Renunță.

LA CELE MAI FIERBINȚI ore ale verii, mistreții şi verii lor din America de Sud, pecarii, au obiceiul de aşi cufunda trupul în câte o mlaştină de pădure. Bat apa mlaştinii cu labele până când se formează un fel de nămol foarte vâscos în care se adâncesc apoi, nelăsânduşi afară decât capul şi găsinduse astfel la adăpost de căldură şi de țânțari.

Descurajat de eşecul *Evadării*, Robinson avu prilejul să urmărească întro zi o turmă de mistreți pe carei văzu cufundânduse în felul acesta în mocirlă. Era atât de trist şi de obosit căi veni chef să facă întocmai ca aceste sălbăticiuni. Îşi scoase hainele şi se lăsă să lunece în nămolul răcoros, neținânduşi la suprafață decât nasul, ochii şi gura. Petrecea astfel zile întregi tăvălit printre nuferi, lintiță şi ouă de broască. Gazele emanate de apa clocită îi tulburau mintea. Din când în când, se credea în mijlocul familiei sale, la York. Auzea glasurile soției şi ale copiilor săi. Ori se închipuia prunc în leagăn, iar arborii clătinați de vânt în văzduh îi lua drept oameni în toată firea aplecați asupra sa.

Seara, când se smulgea din îmbrățişarea călduță a nămolului, capul îi vâjâia. Nu putea să mai meargă decât în patru labe şi mânca orice, cu nasul în pământ, ca un porc. Nu se mai spăla deloc şi o crustă de noroi şi de jeg uscat îl acoperea din cap până în picioare.

Întro bună zi, pe când păştea un smoc de hreniță întro mlaştină, crezu că aude muzică. Era ca o simfonie cerească, voci de îngeri acompaniate de acorduri de harfă. Robinson crezu că murise şi că auzea cântările Raiului. Ridicând ochii, văzu în răsărit o pânză albă la orizont. Se repezi spre şantierul *Evadării* unde zăceau uneltele şi unde îşi regăsi cremenea şi amnarul. Alergă apoi spre eucaliptul găunos, aprinse un braț de crengi uscate şil vârî în scorbura ce se căsca în trunchiul copacului lângă rădăcină. Ieşi îndată o trâmbă de fum înțepător, dar marea vâlvătaie pe care contase părea că se lasă aşteptată.

De altminteri, la ce bun? Corabia venea drept spre insulă. În curând, va arunca ancora în apropierea plajei şi o şalupă se va desprinde de ea. Cu hohote de nebun, Robinson alergă în toate părțile în căutarea unui pantalon şi a unei cămăşi pe care le găsi în cele din urmă sub carcasa Evadării. Apoi o luă la goană spre plajă, în timp ce se zgâria pe față ca săşi descâlcească barba şi părul cei dădeau o înfățişare de fiară. Nava era acum foarte aproape şi Robinson o vedea limpede înclinânduşi pânzele spre valurile cu creastă de spumă. Era unul dintre acele galioane spaniole care aduceau altădată de peste ocean aurul, argintul şi nestematele Mexicului. Pe măsură ce se apropia, Robinson distingea o mulțime strălucitoare pe punte. Corabia părea să fie în sărbătoare. Muzica venea de la o mică orchestră şi de la un cor de copii îmbrăcați în alb, grupați pe teuga din spate. Perechi dansau cu noblețe în jurul unei mese acoperite cu veselă de aur şi de cristal. Nimeni nu părea săl vadă pe naufragiat şi nici măcar țărmul dea lungul căruia mergea nava, după ce făcuse volta Robinson o urma alergând pe plajă. Urla, îşi flutura brațele, se oprea ca să strângă pietricele pe care le arunca în direcția navei. Căzu, se ridică, se prăbuşi încă o dată. Galionul ajungea acum la capătul plajei unde începea zona dunelor de nisip. Robinson se azvârli în apă şi înotă din toate puterile spre corabia din care nu mai vedea decât etamboul drapat cu brocart. La una din ferestrele ce străpungea peretele vasului, o fată stătea rezemată în coate şi surâdea trist. Robinson o cunoştea pe copila asta, era sigur. Dar cine, cine să fie? Deschise gura so strige. Apa sărată îi intră pe gât. Iar ochii săi nu mai văzură decât apă verde prin care o măruntă pisică de mare fugea deandăratelea...

O coloană de flăcări îl scoase din toropeală. Ce frig îi era! Acolo sus, pe faleză, eucaliptul ardea ca o făclie în noapte. Robinson se îndreptă împleticinduse către acea sursă de lumină şi de căldură.

Petrecu restul nopții ghemuit printre buruieni, cu fața spre trunchiul incandescent, apropiinduse de foc pe măsură ce căldura scădea. Pe la primele luciri ale zorilor, izbuti, în sfârşit, să o identifice pe fata de pe galion: era propria sa soră, Lucy, moartă în urmă cu mai mulți ani, înainte de plecarea lui. Şi iată că astfel, nici această corabie, acest galion – tip de navă ce dispăruse de pe mările lumii de mai bine de două secole – nu exista Era o halucinație, rodul minții sale bolnave.

Robinson înțelese până la urmă că scăldatul în mocirlă şi toată această viață trândavă pe care o ducea erau pe punctul de ai lua mințile. Galionul imaginar era un serios avertisment. Trebuia săşi revină, să muncească, săşi ia soarta în propriilei mâini.

Întoarse spatele mării carei făcuse atât de mult rău fascinândul de la sosirea sa pe insulă şi se îndreptă spre pădure şi spre masivul stâncos.

ÎN CURSUL SĂPTĂMÂNILOR care urmară, Robinson exploră metodic insula, încercând săi identifice izvoarele şi adăposturile naturale, cele mai bune locuri pentru pescuit şi ungherele cu nuci de cocos, cu ananas şi cu muguri de palmier comestibili. Îşi stabili depozitul general în peştera care se deschidea în masivul stâncos din centrul insulei. Transportă acolo tot ce putu lua de pe epavă, lucruri care rezistaseră în chip norocos furtunilor din lunile precedente. După ce depozită cât mai în adâncul peşterii cele patruzeci de butoaie de praf de puşcă, puse în ordine trei lăzi de haine, cinci saci de cereale, două coşuri cu veselă şi cu argintărie, mai multe lăzi de obiecte eteroclite – sfeşnice, pinteni, bijuterii, lupe, lunete, bricege, hărți marine, oglinzi, zaruri – un cufăr cu materiale de navigație, cabluri, scripeți, felinare, undițe, flotoare etc, în sfârşit, o lădiță cu bani de aur, de argint şi de aramă. Cărțile pe care le găsise împrăştiate prin cabine fuseseră stricate în asemenea hal de apa de mare şi de ploaie, încât textul tipărit se ştersese, dar Robinson se gândi că, uscând la soare aceste foi albe, lear fi putut folosi ca săşi scrie jurnalul, cu condiția să găsească un lichid care să țină loc de cerneală.

Acest lichid îi fu procurat pe neaşteptate de un fel de peşte ce mişuna pe atunci pe lângă faleza dinspre răsărit, diodonul sau peştelearici. Este un animal de temut, cu maxilarul său puternic şi țepii veninoşi care i se zburlesc pe tot corpul. În caz de pericol, el se umflă cu aer şi devine rotund ca o minge, şi, pentru că tot aerul ăsta i se adună în pântece, diodonul pluteşte atunci pe spate fără să pară stânjenit de această poziție. Mişcând cu bățul un asemenea peşte azvârlit pe nisip, Robinson băgase de seamă că tot ce se atingea de burta lui căpăta o culoare roşie, tenace şi țipătoare care putea să țină loc de cerneală. Se grăbi să ascută o pană de vultur şi reuşi să aştearnă cu ea primele cuvinte pe o foaie de hârtie. Hotărî atunci să consemneze în fiecare zi, în cea mai groasă dintre cărți, întâmplările mai însemnate prin care avea să treacă. Pe prima pagină a cărții, întocmi harta geografică a insulei şi înscrise dedesubt numele pe care tocmai il dăduse acesteia: Speranța, deoarece era hotărât să nu se mai lase niciodată pradă disperării.

Cele mai folositoare din animalele de pe insulă ar fi fost, desigur, caprele şi iezii în mare număr pe acolo, dacă reuşea să le domesticească. Cu toate căl lăsau sa se apropie destul de uşor, căprițele se apărau sălbatic de îndată ce voia să pună mâna pe ele şi să încerce să le mulgă. Făcu deci un țarc, legând dea latul nişte prăjini peste nişte țăruşi pe carei înfăşură apoi cu liane împletite. Închise în el iezi mici de tot care, cu țipetele lor, îşi aduseră acolo şi mamele. Robinson le dădu pe urmă drumul puilor şi aşteptă câteva zile. Ugerele umflate de lapte le dădură atunci dureri caprelor, care se lăsară mulse de grabă.

Cercetarea sacilor de orez, de grâu, de orz şi de porumb pe carei salvase de pe Virginia îi rezervă o amarnică dezamăgire. Şoarecii şi gărgărițele mâncaseră o parte, în locul căreia nu mai rămăsese decât pleavă amestecată cu rahați. O altă parte era stricată de apa de ploaie şi de cea de mare. Fu nevoit să aleagă fiecare cereală bob cu bob, o muncă migăloasă, lungă şi extenuantă. Dar Robinson putu să însămânțeze câțiva acri de pajişte pe care o arse în prealabil şi o ară după aceea cu ajutorul unei plăci de metal provenind de pe Virginia, în care izbutise să facă o gaură destul de mare ca să poată vârî o coadă de lemn.

Astfel, Robinson, dând ființă unei turme domestice şi unui câmp cultivat, începu săşi civilizeze insula, dar nu era decât o lucrare şubredă şi mărginită, el având adesea dovada că insula rămânea un pământ sălbatic şi duşmănos. Şi iată că întro dimineață surprinse un vampir ciucit peste un ied căruia era pe cale săi sugă tot sângele. Vampirii sunt lilieci uriaşi, aripile lor putând atinge o anvergură de şaptezeci şi cinci de centimetri, şi care planează uşor noaptea pe spinarea animalelor adormite, sugândule sângele. Altădată, în timp ce strângea scoici pe nişte stânci pe jumătate cufundate în mare, Robinson se trezi cu un jet de apă drept în față. Uşor zăpăcit de şoc, făcu doitrei paşi, dar fu numaidecât oprit locului de un alt jet care îl izbi tot în plină figură. Descoperi până la urmă, în scobitura unei stânci, o caracatiță mică, cenuşie, care

avea uimitoarea capacitate ca, prin gură, să împroaşte cu apă, cu o neobişnuită precizie.

Întro zi în care îşi rupse hârleţul şi îi scăpă cea mai bună capră de lapte, Robinson căzu pradă descurajării. Reluă drumul mocirlei. Acolo, îşi scoase hainele şi se afundă în nămolul călduţ. Aburii infecţi ai apei clocite deasupra căreia se roteau nori de ţânţari îl învăluiră numaidecât, făcândul să piardă noţiunea timpului. Uită insula cu vulturii, vampirii şi caracatiţele sale. Se văzu din nou mic copil în casa tatălui său, postăvarul din York; i se părea că aude glasurile părinţilor, ale fraţilor şi ale surorilor. Înţelese astfel că primejdia trândăviei, a descurajării şi a disperării îl pândea mereu şi că trebuia să muncească neîncetat pentru ai scăpa din gheare.

Porumbul se prăpădi cu totul, iar parcelele unde Robinson îl semănase fuseră năpădite din nou de ciulini şi de urzici. Dar orzul şi grâul o duceau bine şi el avu prima bucurie pe care io oferi Speranţa, mângâind tinerele tulpini mlădii şi gingaşe. Când veni vremea secerişului, căută o unealtă care săi ţină loc de coasă ori de secere şi nu găsi până la urmă decât vechea sabie de abordaj ce decora cabina comandantului şi pe care o adusese de pe vas împreună cu celelalte epave. Mai întâi vru să secere metodic, pas cu pas, cum văzuse că făceau ţăranii din ţinutul său. Dar mânuind arma asta eroică, îl apucă un avânt straniu şi, lăsânduse păgubaş de orice regulă, înainta învârtindo cu nişte răgete furioase. Spice se stricară puţine, în schimb paiele tocate, împrăştiate, călcate în picioare nu mai erau de nici un folos.

După ce scoase boabele de pe spice treierândule cu îmblăciul întro velă îndoită în două, vântură grâul strecurândul dintrun coş întraltul, afară, la aer, pe o zi cu vânt vioi care purta departe pleava şi celelalte rămăşiţe. La sfârşit, băgă de seamă cu mândrie că recolta sa se ridica la treizeci de galoane de grâu şi douăzeci de galoane de orz. Pentru măcinarea grâului, pregătise o piuă şi un pisălog – un butuc scobit şi o creangă zdravănă, rotunjită la capăt – iar cuptorul era pregătit pentru primul copt. Dar în acea clipă, luă decizia subită de a nu coace încă pâine, ci de a hărăzi întreaga sa recoltă viitoarei însămânţări a pământurilor sale. Lipsinduse în felul acesta de pâine, socoti că îndeplineşte o faptă vrednică şi înţeleaptă. În realitate însă, asculta de un nou imbold, acela al zgârceniei, care avea săi facă mult rău.

La puţin timp după această primă recoltă, Robinson avu nespus de marea bucurie de al regăsi pe Tenn, câinele de pe *Virginia*. Animalul ţâşni dintrun tufiş, scâncind şi încovoinduşi spinarea, făcândui astfel pe plac stăpânului său de odinioară. Robinson nu află niciodată cum trăise câinele în tot acest timp pe insulă şi nici de ce nu se întorsese mai devreme la el. Prezenţa acestui tovarăş îl hotărî să pună în aplicare un proiect pe care îl nutrea de mai demult: săşi clădească o casă adevărată şi să nu mai doarmă întrun ungher al peşterii sau la rădăcina câte unui arbore. Îşi situă casa aproape de marele cedru din centrul insulei. Mai întâi săpă un şanţ dreptunghiular pe care îl umplu cu un strat de pietriş, acoperit la rândul lui cu un strat de nisip alb. Pe temelia asta perfect sterilă şi permeabilă, ridică pereţii, suprapunând trunchiuri de palmieri. Alcătui acoperişul dintro împletitură de trestie peste care aşternu frunze de smochincauciuc, îmbinate ca nişte solzi, asemenea unor plăci de ardezie. Tencui faţa exterioară a pereţilor cu un fel de mortar de argilă. O pardoseală de pietre late şi de formă neregulată, rânduite ca nişte piese de puzzle, acoperi solul nisipos. Piei de capră şi rogojini de papură, câteva mobile de răchită, vesela şi felinarele salvate de pe Virginia, luneta, sabia şi o puşcă atârnate pe perete creară o atmosferă confortabilă şi chiar intimă pe care Robinson nu o mai cunoscuse de multă vreme. Chiar luă obiceiul, despachetând hainele cuprinse în lăzile de pe Virginia – şi unele erau foarte frumoase! – de a se îmbrăca în fiecare seară, pentru a cina, în costum, pantaloni scurţi legaţi deasupra genunchiului, pălărie, ciorapi şi pantofi.

Mai târziu, băgă de seamă că din interiorul vilei soarele nu se vedea decât la anumite ore din zi şi că ar fi fost nimerit să instaleze un orologiu care să funcţioneze în casă zi şi noapte. După câteva tatonări, făuri un fel de clepsidră, adică un ceas cu apă din cele ce se foloseau odinioară. Era pur şi simplu o damigeană de sticlă transparentă căreia îi făcuse un mic orificiu în partea de jos pe unde apa curgea, picătură cu picătură, întrun lighean de aramă aşezat pe sol. Damigeana se golea în lighean exact în douăzeci şi patru de ore, iar Robinson zgâriase pe pereţi douăzeci şi patru de cercuri paralele, însemnate fiecare cu câte o cifră. Astfel, nivelul lichidului arăta ora în fiecare clipă. Avea nevoie, de asemenea, de un calendar care săi indice zilele din săptămână,

lunile din an şi numărul de ani scurşi. Nuşi dădea seama cu nici un chip de cât timp se găsea în insulă. Un an, doi ani, mai mulți ani oare? Hotărî să o ia de la zero. Înălță în fața casei un catargcalendar. Era un trunchi jupuit pe care făcea în fiecare zi câte o mică crestătură, în fiecare lună o crestătură mai adâncă, iar scurgerea a douăsprezece luni avea să o marcheze printrun mare 1, anul întâi al calendarului local.

VIAȚA ÎŞI URMA CURSUL obişnuit, dar Robinson resimțea din ce în ce mai profund nevoia de aşi organiza mai bine petrecerea timpului. Se temea mereu să nu ia din nou calea mocirlei şi să se prefacă poate întro brută. E foarte greu să rămâi o ființă omenească când nimeni nuți stă alături să te ajute! Împotriva acestui povârniş blestemat nu găsea alt leac decât munca, disciplina şi exploatarea tuturor resurselor insulei.

Când Calendarul său consemnă o mie de zile, hotărî să dea legi insulei Speranța. Îşi puse costumul de gală şi se aşeză în fața unui pupitru pe carel inventase şil confecționase anume pentru a putea scrie în picioare, iar apoi, deschizând cea mai frumoasă carte albită de ape din câte găsise pe Virginia, scrise:

CONSTITUȚIA INSULEI SPERANȚA
ÎNCEPUTĂ ÎN A 1000a ZI A CALENDARULUI LOCAL

Articolul 1: Robinson Crusoe, născut la York, la 19 decembrie 1737, este numit guvernator al insulei Speranța, situată în Oceanul Pacific, între insulele Juan Fernandez şi coasta occidentală a statului Chile. În această calitate, el are depline puteri pentru a legifera pe întreaga întindere a insulei şi a apelor sale teritoriale.

Articolul 2: Locuitorii insulei sunt obligați să gândească cu voce tare.

(Întradevăr, pentru că nu avea pe nimeni căruia să i se adreseze, Robinson se temea căşi va pierde darul vorbirii. Simțea deja, când voia să articuleze cuvinte, o împleticeală a limbii ca şi cum ar fi băut cam mult vin. De acum înainte, el avea obligația de a vorbi fără încetare cu arborii, cu pietrele, cu norii şi, de asemenea, cu caprele şi cu Tenn.)

Articolul 3; Vinerea e zi de post

Articolul 4: Duminica este zi de sărbătoare. Sâmbătă la ora nouăsprezece, orice muncă va înceta pe insulă, iar locuitorii se vor îmbrăca în cele mai bune haine pentru cină. Duminică dimineața, la ora zece, se vor întruni la capelă pentru rugăciune. (În legile sale, Robinson nu putea să se abțină să nu procedeze ca şi cum insula ar fi avut numeroşi locuitori. I se părea întradevăr absurd să dea legi pentru un singur om. Iar apoi îşi zicea că, întro bună zi, hazardul sar prea putea săi aducă unul sau mai mulți tovarăşi...)

Articolul 5: Singur guvernatorul este autorizat să fumeze pipă. Dar numai o dată pe săptămână, duminica, după masa de prânz.

(Descoperise de puțină vreme plăcerea de a folosi pipa de porțelan a căpitanului Van Deyssel. Din nefericire, provizia de tutun a butoiaşului nu avea să fie de lungă durată, iar el se străduia să o prelungească atâta cât era posibil.)

Chibzui câteva clipe înainte de a hotărî pedepsele cei vor lovi pe cei ce nu vor respecta aceste legi. Făcu câțiva paşi spre uşa pe care o deschise larg. Natura... cât de frumoasă era ea! Frunzişul arborilor părea o mare verde fremătând în vânt şi contopinduse în depărtare cu linia albastră a oceanului. Şi mai departe încă, se întindea cerul cu totul şi cu totul de azur. Ba nu! Nu întru totul de azur! Robinson tresări văzând că dinspre partea marii plaje se ridică un nor de fum alb. Era, cu toate acestea, foarte sigur că nu lăsase nici un foc aprins în acea zonă. Să aibă cumva vizitatori?

Se duse şi luă de pe perete o puşcă, un săculeț cu pulbere, altul cu gloanțe şi luneta. Apoi, îl fluieră pe Tenn şi se înfundă în desişul crângului, ocolind drumul direct pe carel croise de la țărm până la peşteră. Două pirogi lungi cu flotor şi cu balansier erau trase pe nisipul uscat. Vreo patruzeci de bărbați, în picioare, făceau cerc în jurul unui foc din care se înălța un torent de fum greu, gros şi alb. Prin lunetă, Robinson îi recunoscu pe araucanii de tip costinos, aprigi indieni de pe coasta chiliană. Acest popor îi ținuse în frâu pe invadatorii incaşi, apoi le provocase sângeroase înfrângeri conchistadorilor spanioli. Scunzi, îndesați, ei purtau un şorț grosolan de piele. Fața lor lată, cu ochii neobişnuit de depărtați, părea şi mai stranie datorită obiceiului de aşi epila complet sprâncenele. Aveau cu toții un păr negru, foarte lung pe carel scuturau cu mândrie cu orice prilej. Robinson îi ştia din frecventele lui călătorii la Temuco, capitala lor chiliană. Ştia că, dacă ar izbucni vreun nou conflict cu spaniolii, nici un alb nu ar găsi îndurare înaintea lor.

Străbătuseră oare în pirogi drumul enorm dintre coastele chiliene şi Speranța? Nu ar fi fost cu neputință, judecând după renumele lor de excelenți marinari. Dar mai de crezut era că ei colonizaseră una sau alta din insulele Juan Fernandez – şi Robinson se gândea că mare noroc avusese să nu cadă în mâinile lor, căci, cu siguranță, ar fi fost făcut sclav sau poate chiar măcelărit!

Datorită povestirilor auzite în Araucania, Robinson ghicea sensul ceremoniei ce se desfăşura în momentul acela pe țărm. O bătrână slabă şi despletită se clătina înainte şi înapoi în mijlocul cercului alcătuit de bărbați. Se apropia de foc, arunca în el un pumn de pulbere şi respira cu lăcomie fumul greu şi alb ce pe loc prindea să se înalțe. Apoi, se întorcea spre indienii nemişcați şi părea căi trece în revistă pas cu pas, oprinduse când în fața unuia, când a altuia. Pe urmă, se întorcea lângă foc şi lua mişcarea de la început.

Era vorba de o vrăjitoare cu menirea de al găsi printre indieni pe cel răspunzător de vreo nenorocire care lovise tribul – boală, moarte inexplicabilă, sau pur şi simplu incendiu, vijelie, recoltă proastă... Întradevăr, dintro dată, ea îşi alese victima. Brațul ei descărnat se întinse spre unul dintre bărbați, în timp ce gura larg deschisă rostea blesteme pe care Robinson nu le putea auzi. Indianul indicat de ghicitoare căzu pe brânci la pământî, scuturat de fiori de groază. Unul dintre indieni se îndreptă spre el. Ridică maceta – un cuțit mare care le serveşte în acelaşi timp de armă şi de unealtă – şi smulse mai întâi şorțul nenorocitului. Îl izbi pe urmă cu lovituri regulate retezându-i capul, apoi mâinile şi picioarele. La sfârşit, cele şase bucăți ale victimei fură aruncate în focul al cărui fum deveni îndată negru.

Indienii rupseseră cercul şi se îndreptau spre ambarcațiunile lor. Şase dintre ei ieşiră din rândurile celorlalți şi o luară spre pădure. Robinson se adânci degrabă printre arbori, fără săi piardă din ochi pe oamenii carei încălcau domeniul. Dacă ar fi ajuns să descopere vreo urmă a vieţuirii sale în insulă, ar fi putut să pornească în căutarea lui şi cu greu lear mai scăpa. Dar, din fericire, primul loc unde se găsea apă dulce fiind la marginea pădurii, indienii nu avuseseră de ce să pătrundă prea adânc în insulă. Îşi umplură burdufurile pe care le duceau doi câte doi atârnate de o prăjină şi se îndreptară spre pirogile în care tovarăşii lor se şi aşezaseră. Vrăjitoarea stătea ghemuită pe un fel de scaun de ceremonie aşezat la pupa uneia dintre cele două ambarcațiuni.

Când pirogile dispărură dincolo de faleză, Robinson se apropie de rug. Se mai distingeau rămăşițele omului sacrificat cu atâta cruzime fiindcă fusese declarat răspunzător de vreo pacoste. Plin de teamă, de dezgust şi de tristețe, Robinson se întoarse la reşedința sa de guvernator, unde se apucă din nou de redactarea legilor insulei Speranța.

Articolul 6: Insula Speranța este declarată fortăreață. Se află sub comanda guvernatorului care primeşte gradul de general. Stingerea este obligatorie la un ceas după apusul soarelui...

În cursul lunilor care urmară, Robinson ridică, în jurul casei sale şi în jurul intrării în peşteră, un perete de incintă cu creneluri, calea de acces fiind apărată de un şanț cu o lărgime de doi metri şi o adâncime de trei. Cele două puşti şi pistolul stăteau aşezate – încărcate –pe marginea celor trei creneluri din centru. În caz de atac, Robinson ar fi putut săi facă pe asediatori să creadă că nu era singurul apărător al cetății. Sabia de abordaj şi barda se aflau şi ele la îndemână, dar era puțin probabil că sar fi putut ajunge vreodată la o luptă corp la corp, căci, în

preajma peretelui, erau înşirate capcane. Mai întâi un şir de gropi dispuse cinci câte cinci în care erau înfipți pari cu vârful întărit în foc, acoperite cu tufe de iarbă aşternute peste câte o împletitură subțire de papură. Apoi, în luminişul pădurii, acolo unde, în chip firesc, eventualii asediatori sar regrupa înainte de atac, îngropă două butoaie cu praf de puşcă pe care un fitil de câlți putea să le facă să explodeze la distanță. În fine, făcu în aşa fel ca puntea peste şanțul împrejmuitor să fie mobilă şi să poată fi mânuită din interiorul fortăreței.

În fiecare seară, înainte de a suna stingerea cu trompeta, făcea un rond însoțit de Tenn, care părea să fi înțeles pericolul ce amenința Speranța şi pe locuitorii ei. Se trecea pe urmă la ferecarea fortăreței. Blocuri de piatră erau rostogolite în puncte dinainte calculate, în aşa fel încât presupuşii asediatori să fie nevoiți să se abată spre gropilecapcană. Se ridica puntea mobilă, se baricadau toate ieşirile şi se suna stingerea. Atunci Robinson pregătea cina, întindea masa în frumoasa lui casă şi se afunda în peşteră. Ieşea de acolo câteva minute mai târziu, spălat, parfumat, cu barba tunsă şi îmbrăcat în uniforma sa de general. În sfârşit, la lumina unui candelabru în care ardea un mănunchi de bețişoare înmuiate în răşină, mânca tacticos sub supravegherea pasionată şi atentă a lui Tenn.

ACESTEI PERIOADE de activitate militară intensă îi urmă un scurt interval de ploi cu găleata. Fu nevoit să efectueze numeroase reparații ale casei, ale drumurilor şi țarcurilor deteriorate. Veni pe urmă din nou vremea recoltei de cereale. Recolta fu atât de abundentă, că Robinson trebui să curețe şi să usuce o nouă grotă, nu departe de cea mare care începea să se dovedească neîncăpătoare pentru grâne. De data asta, nuşi mai înfrână bucuria de a face pâine, cea dintâi pe care o mânca de la stabilirea pe insulă.

Dar acest belşug de cereale ridică în curând problema luptei împotriva şobolanilor. Rozătoarele păreau întradevăr să se înmulțească pe măsură ce sporea cantitatea de provizii care putea săi hrănească şi, deoarece Robinson voia să înmagazineze recoltă după recoltă atâta vreme cât aveau săl țină puterile, se impunea să ia măsuri severe împotriva paraziților.

Anumite ciuperci roşii cu pete galbene erau, desigur, otrăvitoare deoarece nişte iezi muriseră după ce păscuseră iarbă amestecată cu bucăți din ciupercile astea. Robinson făcu din ele o fiertură maronie în care înmuie boabe de grâu. Apoi împrăştie boabele otrăvitoare pe drumurile obişnuite ale şobolanilor. Se ospătară din ele fără să pățească nimic. Făcu după asta nişte curse în care animalul cădea printro trapă. Numai că ar fi avut nevoie de mii de asemenea curse, şi mai trebuia să şi înece după aceea dobitoacele prinse, fiindui groază să scufunde cursa în apa râului şi să asiste la agonia lor.

Întro zi, urmări duelul furios a doi şobolani. Oarbe şi surde la tot ce le înconjura, cele două animale înnodate se rostogoleau pe jos cu scâncete furioase. În cele din urmă, se sugrumară unul pe altul şi muriră fără săşi slăbească încleştarea. Comparând cele două cadavre, Robinson îşi dădu seama că erau două varietăți diferite. Unul negru de tot, gras şi năpârlit, semăna din toate punctele de vedere cu cei pe care se obişnuise săi vadă pe toate vasele pe care navigase. Celălalt, cenuşiu, mai lung şi mai păros, un fel de şoarece de câmp, se întâlnea în preriile insulei. Robinson înțelese îndată că prima specie provenea de pe epava *Virginiei* şi se înmulțise datorită rezervelor de cereale, în timp ce a doua trăise dintotdeauna în insulă. Cele două specii păreau să aibă teritoriile şi resursele lor clar delimitate. Robinson se convinse de acest lucru dând drumul întro seară în prerie unui şobolan negru, prins în peşteră. Multă vreme, numai freamătul ierburilor trăda faptul că o vânătoare fără milă era în plină desfăşurare. Robinson zări apoi nisipul de la poalele unei dune țâşnind la o anumită distanță. Când sosi la fața locului, nu mai rămăseseră din şobolanul negru decât smocuri de păr şi zdrențe de piele.

Atunci, împrăştie doi saci de boabe în prerie, după ce semănă o dâră subțire de la peşteră până acolo. Acest mare sacrificiu putea fi zadarnic. Dar nu se întâmpla aşa. De cum se lăsă întunericul, cei negri veniră cu duiumul să recupereze ceea ce, se vede, considerau a fi avutul lor. Cenuşiii se adunară să respingă această subită invazie. Bătălia se dezlănțui. În întreaga prerie, o furtună părea să stârnească mici jeturi de nisip. Perechile de luptători se rostogoleau ca nişte

ghiulele vii, în timp ce un țipăt nemaipomenit urca din țărână.

Rezultatul luptei era previzibil. Un animal care se bate pe terenul adversarului pierde întotdeauna. În ziua aceea, toți şobolanii negri pieriră.

ROBINSON NU FUSESE niciodată cochet şi nui plăcea în mod deosebit să se privească în oglindă. Iar asta nu i se mai întâmplase de atât de multă vreme că, întro bună zi, scoțând o oglindă dintro ladă de pe Virginia, fu nespus de surprins săşi vadă propriul chip. Pe scurt, nu se schimbase prea mult, afară poate de bărbia mai ascuțită şi de numeroasele riduri carei brăzdau fața. Ceea cel îngrijora era aerul serios, un fel de tristețe care nul părăsea deloc. Încercă să zâmbească. Avu un şoc, dânduşi seama că nu reuşea să o facă. Se sforță din răsputeri, încercă în toate chipurile să mijească ochii şi săşi răsfrângă marginile buzelor, cu neputință, nu mai ştia să râdă. Trăia acum cu impresia că are un chip de lemn, o mască imobilă, înțepenită întro înfățişare morocănoasă. Silit să cadă pe gânduri, îşi dădu seama ce i se întâmplase. Era singur de prea multă vreme, nu avea pe nimeni căruia săi zâmbească şi nu mai ştia să o facă; când voia să zâmbească, muşchii feței nul mai ascultau. Continua să se contemple în oglindă cu o figură împietrită şi aspră, iar inima sa se frângea de tristețe. Avea tot cei trebuia pe această insulă, ce să bea, ce să mănânce, o casă, un pat în care să se culce, dar nu avea pe nimeni cui săi zâmbească, iar fața sa era parcă înghețată.

Ochii lui coborâră atunci spre Tenn. Visa oare Robinson? Câinele tocmai îi zâmbea! Întro singură parte a botului, buza lui neagră fiind dantelată, se ridica şi descoperea două rânduri de colți. În acelaşi timp, apleca ciudat capul întro parte şi ai fi zis că ochii lui căprui se mişcau cu ironie. Robinson luă în mâini capul mare, flocos şi pleoapele i se umeziră de emoție, în timp ce un fior imperceptibil făcea săi tremure colțurile gurii. Tenn rânjea mereu, iar Robinson se uita la el cu pasiune, ca să învețe iar să zâmbească.

De aici înainte, asta era ca un fel de joacă între ei. Robinson îşi întrerupea pe neaşteptate lucrul, vânătoarea, plimbarea pe plajă şil fixa pe Tenn întrun fel anume. Iar câinele îi zâmbea în felul său, în vreme ce chipul lui Robinson, la rândui, se destindea din nou şi surâdea puțin câte puțin.

ROBINSON NU CONTENEA săşi organizeze şi săşi civilizeze insula, aşa că pe zi ce trecea avea treburi şi obligații din ce în ce mai numeroase. Îşi începea bunăoară dimineața făcânduşi toaleta, apoi citea câteva pagini din Biblie, pe urmă lua poziția de drepți în fața catargului pe care flutura drapelul englez. Avea loc după asta deschiderea fortăreței. Azvârlea puntea peste şanț şi elibera ieşirile astupate cu blocuri de piatră. Ziua o începea cu mulsul caprelor, după aceea trebuia să viziteze iepurăria artificială pe care o înjghebase întro poiană nisipoasă. Cultiva acolo napi sălbatici, lucerna şi un răzor de ovăz ca să rețină la fața locului o familie de iepuri chilieni care altfel viețuiau risipiți prin insulă. Poartă numele de aguti aceşti iepuri foarte dolofani, cu picioarele lungi şi urechile scurte.

Mai târziu, examina heleşteiele cu apă dulce unde creşteau păstrăvi şi crapi. Spre amiază, mânca la repezeală împreună cu Tenn, îşi îngăduia o scurtă siestă şi se îmbrăca în uniformă de general pentru a îndeplini obligațiile dupăamiezii. Trebuia să facă recensământul broaştelor țestoase marine care aveau fiecare câte un număr matricol propriu, să inaugureze un pod de liane azvârlit cu îndrăzneală peste o prăpastie de o sută de picioare adâncime, în plină pădure tropicală, să încheie la liziera pădurii ce mărginea țărmul golfului construirea unei colibe de ferigi care putea fi un excelent foişor de veghe asupra mării fără a fi văzut, şi totodată, un refugiu de umbră verde, minunat de răcoros la ceasurile cele mai fierbinți ale zilei.

Dar Robinson se sătura adesea de toate muncile şi obligațiile sale. Se întreba cui şi la ce foloseau toate acestea, dar îşi amintea îndată de primejdiile trândăviei, de mocirla mistreților în care risca să se prăvălească din nou dacă sar fi lăsat învins de lene, drept care, se apuca iarăşi

energic de lucru.

DIN PRIMELE ZILE se folosise de peştera din centrul insulei pentru a pune acolo la adăpost tot ce avea mai de preț: recoltele de cereale, conservele de fructe, de carne, iar mai în adânc, cuferele cu haine, uneltele, armele, aurul şi, în fine, în ungherul cel mai îndepărtat, butoaiele cu praf de puşcă, destule pentru a face să sară în aer întreaga insulă. De multă vreme, nu mai avea nevoie să vâneze cu puşca, dar se simțea mulțumit să ştie că toată această pulbere stătea la îndemâna sa: asta îi dădea siguranța şi sentimentul propriei sale superiorități.

Totuşi, nu explorase încă fundul peşterii, dar se gândea uneori la asta cu curiozitate. Dincolo de butoaiele ca pulbere, tunelul se continua cu un fel de gâtuitură abruptă în care hotărî să pătrundă întro bună zi ca să vadă până unde duce.

Explorarea prezenta, cei drept, o dificultate majoră, cea a luminatului. Nu dispunea decât de torțe de lemn răşinos. Dar a pătrunde în fundul peşterii cu o torță însemna săşi asume riscul de a arunca în aer butoaiele cu praf de puşcă, cu atât mai mult cu cât erau pesemne şi urme de pulbere pe jos. Se punea apoi problema fumului care ar fi făcut în scurt timp aerul irespirabil. Se gândi o clipă să sfredelească un horn de aerisire şi de iluminare în fundul grotei, numai că natura rocii făcea acest proiect cu neputință. Nu rămânea prin urmare decât o singură soluție: să accepte întunericul şi să încerce să se obişnuiască. Pătrunse deci cât putu mai departe cu o provizie de turte de mălai, un ulcior de lapte de capră şi se puse pe aşteptat.

O linişte absolută domnea în jur. Ştia că soarele era pe cale să scapete la orizont. Gura peşterii se afla astfel aşezată încât, întrun anume moment, razele asfințitului cădeau drept pe axa tunelului. Preț de o secundă peştera va fi luminată până în capăt. Aşa se şi întâmplă, răstimp de o fulgerare. Era însă de ajuns pentru ca Robinson săşi dea seama că prima sa zi în peşteră se încheia.

Adormi, mâncă o turtă de mălai, dormi din nou, bău lapte. Şi, dintro dată, fulgerul se produse a doua oară. Douăzeci şi patru de ore se scurseseră, dar pentru Robinson ele trecuseră ca un vis. Începu să piardă noțiunea timpului. Următoarele douăzeci şi patru de ore trecură şi mai repede şi Robinson nu ştia dacă dormea sau dacă rămânea treaz.

În cele din urmă hotărî să se ridice şi să se îndrepte spre fundul peşterii. Nu avu de bâjbâit prea mult până să găsească ceea ce căuta: orificiul unui horn vertical şi foarte strimt Făcu mai multe încercări pentru a se strecura prin el. Pereții erau netezi ca o carne, dar orificiul era atât de strâmt, încât Robinson rămânea pe jumătate înțepenit în el. Îi veni atunci ideea de aşi scoate toate veşmintele şi de a se freca pe corp cu laptele închegat rămas pe fundul ulciorului. Apoi se azvârli cu capul înainte în acest gâtlej şi, de această dată, lunecă încet, dar cu regularitate, precum o broască în esofagul şarpelui ce o înghite.

Ajunse încet întrun fel de nişă călduță pe jos unde nu putea să stea decât pe vine. Se aşeză ghemuit, cu genunchii la bărbie, cu pulpele încrucişate şi mâinile cuprinzând labele picioarelor. Se simțea atât de bine astfel încât adormi pe loc. Când se trezi, ce surpriză! Întunericul devenise alb în jurul său! Nici acum nu vedea nimic, dar era cufundat în alb, şi nu în negru! Iar celula în care se tupilase în felul acesta era atât de dulce, de blândă, de albă, că Robinson nu putea să nu se gândească la mama sa. Se credea în brațele mamei care îl legăna gângurind. Tatăl său era un bărbat mărunt şi bolnăvicios, dar maicăsa era o femeie voinică şi calmă care nu se supăra niciodată, ghicind întotdeauna adevărul numai prin felul în care se uita la copiii ei.

Întro zi, pe când ea se găsea la primul etaj, cu toți copiii în jur, iar tatăl era plecat de acasă, izbucni un incendiu în magazinul de la parter. Casa era toată din lemn, foarte veche, iar focul se întindea cu o înspăimântătoare iuțeală. Micul postăvar înapoiat în grabă, se văicărea şi alerga de colocolo în stradă, văzând cum îi arde casa, cu nevasta şi cu toți copiii înăuntru. Dintro dată, îşi zări soția ieşind liniştită dintrun torent de flăcări şi de fum, purtânduşi copiii, care pe umeri, care în brațe, care în spinare sau atârnați de şorț. Astfel o revedea Robinson din fundul celulei sale, ca pe un pom îndoit sub povara roadelor. Altădată, era în seara ajunului Bobotezei. Mama lui frământa aluatul în care stătea ascuns bobul ce urma săl desemneze pe regele sărbătorii de a

doua zi. I se părea lui Robinson că întreaga insulă Speranța era un uriaş cozonac şi că tocmai el era măruntul bob de năut ascuns în adâncul unei cute.

Înțelese că trebuia să iasă din celula sa dacă nu voia să rămână aici pe veci. Se smulse însă anevoie şi se ridică prin horn. Ajuns în fundul peşterii, îşi găsi pe pipăite hainele pe care le făcu sul sub braț, fără a mai pierde vremea cu îmbrăcatul. Era neliniştit, căci întunericul alb stăruia în jurui. Să fi orbit? Înaintă clătinânduse către ieşire, când, pe neaşteptate, lumina soarelui îl izbi în față. Era cel mai călduros ceas al zilei, când chiar şi şopârlele caută umbra. Cu toate acestea, Robinson dârdâia de frig şişi freca una de alta coapsele încă umede de lapte închegat. Se îndreptă spre casă cu fața ascunsă în mâini. Tenn țopăia în jurul lui fericit căl regăsise, dar descumpănit săl vadă atât de gol şi atât de slab.

ROBINSON COBORÎ de mai multe ori în celula din peşteră ca să regăsească aici pacea miraculoasă a copilăriei. Luase obiceiul să oprească de fiecare dată clepsidra, căci în străfundul grotei nu exista nici timp şi nici program. Era însă tulburat şi se întreba dacă nu cumva îl atrăgea întracolo trândăvia, aşa cum altădată îl făcuse să se afunde în mocirlă.

Ca săşi alunge aceste gânduri, se hotărî să cultive sacii de orez pe carei păstra din primele zile. Dăduse mereu înapoi din fața neobişnuitei trude pe care o prezenta amenajarea unei orezării. Întradevăr, orezul trebuie să crească sub apă, iar nivelul apei se cere să fie controlat mereu şi, la nevoie, modificat. Se văzu nevoit aşadar să stăvilească un curs de apă în două locuri, o dată în aval ca să inunde o pajişte, a doua oară în amonte printrun canal de derivație, ca să poată opri în el apa şi să provoace secarea porțiunii de câmpie. Dar mai trebui să ridice şi nişte diguri, să făurească două stăvilare ce puteau fi deschise sau închise după voie, şi, în zece luni, dacă totul mergea bine, recolta şi decorticarea orezului aveau săi ceară zile bune de muncă fără preget.

De aceea, când orezăria fu amenajată, orezul semănat şi acoperit de o pânză de apă, Robinson se mai întrebă o dată de ce oare îşi impunea toate aceste osteneli. Dacă nu ar fi fost singur, dacă ar fi avut măcar soție şi copii ori cel puțin un singur tovarăş, ar fi ştiut pentru ce munceşte. Singurătatea însă făcea toată truda lui inutilă.

Atunci, cu lacrimi în ochi, mai coborî o dată în adâncul peşterii...

De data asta, rămase acolo atât de mult timp, încât fu cât pe ce să se vadă prea slăbit ca să urce înapoi şi puțin a lipsit să nu moară în străfundul celulei sale. Căută, prin urmare, un mijloc de aşi insufla curaj ca să trăiască asemenea unei ființe umane săvârşind toate aceste munci carel plictiseau atât de tare.

Îşi aminti că tatăl său îi dădea să citească almanahurile lui Benjamin Franklin, filozof, savant şi bărbat de stat american al acelor vremuri. În almanahuri, Benjamin Franklin exprimă idei morale ce le dau îndreptățire oamenilor ce muncesc şi câştigă bani. Robinson se gândi că, încrustând aceste pilde în întreaga insulă ca să le aibă mereu sub ochi, nuşi va mai pierde cutezanța şi va ceda mai rar delăsării. Bunăoară, tăie la butuci mici, atâția de câți avea nevoie, ca să alcătuiască din ei, în nisipul de pe dunele insulei, litere compunând următoarea frază:

„Sărăcia îl văduveşte pe om de orice virtute: îi este greu unui sac gol să se țină în picioare".

În peretele peşterii, încrustase pietricele formând un fel de mozaic care spunea:

„Dacă cel de al doilea viciu este să minți, primul este să te îndatorezi, fiindcă minciuna stă călare pe îndatorare."

Pe un strat de pietre stăteau aşezate surcele de pin înfăşurate în câlți, gata să fie aprinse, iar aranjamentul lor spunea:

„Dacă ticăloşii ar cunoaşte avantajele virtuții, ar deveni virtuoşi din ticăloşie."

Se găsea de asemenea o deviză mai lungă decât celelalte – avea o sută şaptesprezece litere – iar Robinson avu ideea de a tunde fiecare literă pe spinarea câte unei capre din țarc, în aşa fel încât, vreodată, din întâmplare, caprele amestecânduse, să nimerească ordinea celor o sută şaptesprezece litere şi să dea la iveală acea deviză. Iată deviza:

„Cine omoară o scroafă, ucide prăsila ei până la a o mia generație. Cine cheltuie o singură

monedă de cinci şilingi, ucide grămezi de monede de aur."

Robinson urma săşi înceapă lucrul, când tresări brusc de surpriză şi de teamă: un fir subțire de fum alb se ridica spre cerul senin! Venea din acelaşi loc ca prima oară, dar de această dată, toate inscripțiile cu care presărase insula îi ajutaseră oare pe indieni să dea de el? Alergă spre fortăreață urmat de Tenn, blestemând ideea pe care o avusese. Mai şi avu parte de un incident nițel hazliu, dar care i se păru a fi semn rău: speriat de acest galop neaşteptat, un țap dintre cei carei erau mai familiari se năpusti violent spre el cu capul în pământ. Robinson abia evită lovitura, dar Tenn se rostogoli ca o minge, proiectat întrun desiş de ferigi.

După ce Robinson se închise împreună cu Tenn în fortăreață şi de îndată ce aşeză blocurile de piatră la locurile lor şi retrase puntea mobilă, porni să se întrebe în ce măsură comportarea lui era chibzuită. Căci, dacă indienii descopereau prezența sa şi hotărau să ia cu asalt fortăreața, ei aveau nu numai avantajul numărului, ci şi pe cel al luării prin surprindere. În schimb, dacă nu le păsa de el, absorbiți cu totul de ritualul lor ucigaş, ce uşurare pentru Robinson! Vru să aibă cugetul limpede. Urmat tot de Tenn care şchiopăta, luă una dintre puşti, strecură pistolul la brâu, şi se pierdu printre arbori în direcția țărmului. Fu silit totuşi să se întoarcă, fiindcă uitase luneta de care ar fi putut să aibă nevoie. Erau de această dată trei pirogi cu balansier aşezate paralel pe nisip. Cercul oamenilor în jurul focului era mai mare decât la prima incursiune şi, examinândui cu luneta, lui Robinson i se păru că nu era vorba de aceiaşi grup. Un nenorocit fusese deja măcelărit cu lovituri de macetă şi cei doi războinici se întorceau de la rugul în care aruncaseră mădularele omului sacrificat. Chiar atunci se produse un incident fără îndoială neaşteptat în acest soi de ceremonii. Vrăjitoarea, care stătea pe vine, se ridică brusc, alergă spre unul din bărbați şi, întinzând spre el un braț descărnat, căscă gura ca să reverse un val de blesteme pe care Robinson le ghicea fără să le poată auzi. Ar apărea astfel încă o victimă în acea zi! Se vedea că bărbații şovăiau. În sffrşit, unul dintre ei se îndreptă cu o macetă în mână către vinovatul indicat pe care doi vecini de ai lui îl înşfăcaseră şil doborâseră la pământ. Maceta izbi o dată şi şorțul de piele zbură în aer. Era gata să se abată a doua oară peste corpul gol, când nefericitul sări în picioare şi o porni în goană spre pădure. Prin lunetă, lui Robinson i se părea că sare pe loc, urmărit de doi indieni. În realitate, alerga drept spre el cu o repeziciune puțin obişnuită. Fără să fie mai înalt decât ceilalți, era mult mai zvelt şi făcut parcă anume pentru alergat. Părea mai închis la piele şi semăna mai mult cu urs negru decât cu un indian. Poate că tocmai asta îl făcuse să fie găsit vinovat, căci întrun grup de oameni, cel care nu seamănă cu ceilalți este întotdeauna duşmănit.

Se apropia din clipă în clipă, iar distanța carel despărțea de cei doi urmăritori creştea mereu. Dacă Robinson nu ar fi avut certitudinea că era absolut invizibil pe plajă, ar fi putut crede că fugarul îl văzuse şi că venea să se refugieze lângă el. Trebuia să ia o hotărâre. Peste câteva secunde, cei trei indieni aveau să dea nas în nas cu el, iar descoperirea unei victime nesperate poate că avea săi împace! Tocmai acesta fu momentul când Tenn se apucă să latre furios în direcția plajei. Dobitoc afurisit! Robinson se năpusti asupra câinelui şi, trecândui brațul în jurul gâtului, îi strânse cu mâna stângă botul, în timp ce cu o singură mână, îşi aşeza cum putea puşca pe umăr. Ochi drept în mijlocul pieptului primului urmăritor care nu se afla la mai mult de treizeci de metri şi apăsă pe trăgaci. Tocmai în clipa când arma se descărcă, Tenn făcu un efort brusc ca să scape. Puşca devie şi, spre marea surpriză a lui Robinson, cel de al doilea urmăritor făcu un salt straşnic şi se întinse pe nisip. Indianul carel preceda se opri, se apropie de corpul tovarăşului său şi se aplecă asupra lui, se ridică, cercetă perdeaua de arbori unde se termina plaja, iar în cele din urmă, fugi cât îl țineau picioarele spre cercul celorlalți indieni.

La câțiva metri de acolo, în desişul de palmieri pitici, indianul salvat îşi proptea fruntea în pământ şi căuta pe pipăite piciorul lui Robinson ca să şil aşeze pe grumaz în semn de supunere.

ROBINSON ŞI INDIANUL petrecură noaptea îndărătul crenelurilor fortăreței, cu urechea ciulită la toate zgomotele pădurii. Din două în două ceasuri, Robinson îl trimitea pe Tenn în recunoaştere cu misiunea de a lătra dacă descoperea vreo prezență omenească. Se întorcea de

fiecare dată fără să dea alarma. Indianul, care îşi strângea pe lângă şale nişte pantaloni vechi, marinăreşti, dați de Robinson, era la pământ, fără nici o reacție, zdrobit parcă, pe de o parte de îngrozitoarea lui aventură, pe de alta, de incredibila cetate în care fusese adus. Nu se atinsese de turta de arpacaş pe care io dăduse Robinson, mulțuminduse să mestece întruna bob sălbatic, despre care Robinson se întreba oare unde îl putuse găsi. Puțin înainte de primele sclipiri ale zorilor, araucanul adormi pe un maldăr de frunze uscate, ciudat îmbrățişat cu Tenn care ațipise şi el. Robinson cunoştea obiceiul anumitor indieni chilieni de a folosi câte un animal domestic drept acoperământ viu pentru a se feri de frigul nopților. Fu surprins totuşi de cumințenia lui Tenn, de obicei, destul de rău din fire.

Aşteptau oare indienii lumina zilei pentru a ataca? Robinson, înarmat cu pistolul, cu cele două puşti şi cu câte gloanțe putea să care, se strecură afară din incintă şi ajunse pe țărm, făcând un larg ocol prin dune.

Plaja era pustie. Cele trei pirogi şi ocupanții lor dispăruseră. Cadavrul indianului doborât în ajun de un glonte în piept fusese luat. Nu mai rămăsese decât cercul negru al focului magic în care osemintele se deosebeau cu greu de butucii calcinați. Robinson îşi depuse pe nisip armele şi muniția cu un sentiment de imensă uşurare. Fu scuturat de un râs nervos, nebunesc, de nepotolit. Când se opri săşi tragă sufletul, îşi dădu seama că râdea pentru prima oară de la naufragiul *Virginiei* încoace. Să fie el în stare să râdă din nou pentru că avea acum un tovarăş? Se porni dintro dată să alerge fiindcă îi venise o idee: *Evadarea.* Evitase mereu să revină la locul şantierului unde trăise o atât de amară decepție. Cu toate acestea, micul vas trebuia să se afle încă acolo, aşteptând ca brațe destul de puternice săl împingă spre plajă! Poate că indianul îl va putea ajuta să aştearnă *Evadarea* pe valuri şi atunci, cunoştințele lui despre insulele înconjurătoare sar dovedi nespus de prețioase.

Apropiinduse de fortăreață, Robinson îl zări pe indian care se juca în pielea goală cu Tenn. Îl enervă lipsa de pudoare a sălbaticului şi prietenia care părea să se fi născut între el şi câine. După cel sili săşi pună la loc pantalonul prea larg, îl luă cu sine spre platoul *Evadării*.

Grozama năpădise locul, iar mica ambarcațiune părea să plutească pe o mare de flori galbene. Catargul căzuse şi puntea se umfla ici şi colo. bineînțeles, din pricina umezelii, dar carcasa părea intactă. Tenn, care mergea înaintea celor doi bărbați, ocoli de mai multe ori vasul, apoi, luânduşi vânt din şale, sări pe puntea care se prăbuşi îndată sub greutatea lui. Robinson îl văzu dispărând în cală cu un urlet de spaimă. Când ajunse lângă vas, puntea cădea bucățibucăți, ori de câte ori Tenn făcea un efort să iasă de la strâmtoare. Indianul puse mâna pe marginea carcasei, închise pumnul şil redeschise sub privirile lui Robinson: era plin de un rumeguş roşiatic ce se spulberă apoi în vânt. Izbucni în râs. La rândui, Robinson lovi uşor cu piciorul în carcasă: un nor de praf se ridică în aer, în timp ce în coasta vasului se făcu o spărtură. Termitele roseseră complet *Evadarea,* Nu mai era nimic de făcut.

ROBINSON SE ÎNTREBA îndelung ce nume ar putea săi pună indianului. Nu voia săi dea un nume creştinesc atâta vreme cât nu era botezat. Hotărî în cele din urmă săi dea numele zilei în care îl salvase. În acest fel, al doilea locuitor al insulei se numi Vineri.

Câteva luni mai târziu, Vineri învățase destulă engleză ca să înțeleagă ordinele stăpânului său. Ştia de asemenea să deştelenească, să are, să semene, să grăpeze, să răsădească, să plivească, să cosească, să secere, să treiere, să macine, să frământe şi se coacă pâinea. Ştia să mulgă caprele, să facă brânză, să adune ouăle de broască țestoasă şi să facă din ele o omletă, să cârpească hainele lui Robinson şi săi lustruiască cizmele. Devenise un servitor model. Seara, îşi punea o livrea de lacheu şi asigura servirea cinei guvernatorului. Apoi îi încălzea patul cu un vas cu jăratic. În sfârşit, mergea şi el să se întindă întrun fel de pat aşezat în uşa reşedinței şi pe carel împărțea cu Tenn. Cât despre Robinson, el era mulțumit pentru că avea, în fine, pe cine să pună la muncă şi pe cine să învețe civilizația. Vineri ştia acum că tot cei poruncea stăpânu! lui era bine şi că tot cei interzicea el era rău. E rău să mănâncî mai mult decât porția prevăzută de Robinson. E rău să fumezi pipă, să te plimbi în pielea goală ori să te ascunzi ca să dormi atunci când este de

lucru. Vineri învăţase să fie soldat când stăpânul său era general, copil de cor bisericesc când acesta se ruga, zidar când el construia, hamal când călătorea, hăitaş când vâna, ştiind săi şi vânture deasupra capului evantaiul de muşte când Robinson dormea.

Robinson mai avea un motiv de a fi mulțumit. Ştia acum la ce să întrebuinţeze aurul şi celelalte monede pe care le salvase de pe epava Virginiei. Îl plătea pe Vineri. O jumătate de suveran de aur pe lună. Cu banii ăştia, Vineri îşi cumpăra mâncare suplimentară, mici lucruri folositoare moştenite de pe Virginia sau pur şi simplu o jumătate de zi de odihnă – ziua întreagă neputând fi cumpărată. Îşi făcuse un hamac între doi arbori unde îşi petrecea tot timpul său liber.

Duminica era, fireşte, cea mai frumoasă zi a săptămânii. Dimineața, guvernatorul îi cerea servitorului săi aducă un fel de baston care semăna în acelaşi timp cu un sceptru regal şi cu o cârjă de episcop şi, adăpostit sub o umbrelă din piele de capră pe care Vineri io ținea deasupa capului, se plimba maiestuos prin toată insula, inspectânduşi lanurile, orezăria şi livezile, turmele şi construcțiile în curs. Îl felicita pe Vineri, îl certa, îi dădea ordine pentru săptămâna următoare şi făcea proiecte pentru anji care aveau să vină. Urma apoi prânzul mai lung şi mai copios ca în cursul săptămânii. Dupăamiază, Vineri curăța şi înfrumuseța Speranța. Plivea drumurile de buruieni, semăna flori în fața reşedinței, tundea arborii ornamentali.

Vineri ştiu săşi atragă bunăvoința stăpânului prin mai multe idei folositoare. Una dintre marile griji ale lui Robinson era cum să scape de resturile de la bucătărie şi de la atelier, fără să atragă nici vulturii, nici şobolanii. Nu avea habar cum să procedeze. Micile carnivore scoteau la suprafață tot ce îngropa el în pământ, iar fluxul readucea pe plajă tot ce arunca în mare; cât despre foc, acesta dădea un miros grețos care infesta casa şi hainele.

Lui Vineri îi veni ideea să profite de voracitatea unei colonii de mari furnici roşii pe care o descoperise în apropierea casei. Toate resturile de mâncare lăsate în mijlocul furnicarului erau devorate cât ai clipi, iar oasele rămâneau goale, uscate şi pe deantregul curățate de orice urmă de carne.

Îl învăța de asemenea pe Robinson să se servească de *bolas.* Aceste *bolas,* foarte răspândite în America de Sud, sunt o armă formată din trei pietre rotunde, legate cu nişte frânghiuțe şi strânse întrun nod comun. Aruncate cu pricepere, ele se rotesc precum o stea în trei colțuri şi, dacă sunt oprite de un obstacol, se încolăcesc în jurul lui, legândul fedeleş.

Vineri lansă mai întâi aceste *bolas î*n jurul picioarelor caprelor pe care voia să le imobilizeze ca să le îngrijească, să le mulgă ori să le taie. Apoi îi demonstră lui Robinson că *bolas* puteau fi folosite de asemenea pentru a prinde iezi sau chiar păsări cu picioroange. În sfârşit, îl convinse că, mărind dimensiunile pietrelor, putea face din *bolas* o armă redutabilă, în stare să sfarme pieptul duşmanului după ce la sugrumat pe jumătate. Robinson, care se temea întruna de o întoarcere ofensivă a indienilor, îi fu recunoscător căi mai adăugase la arsenal această armă silențioasă, uşor de înlocuit şi totuşi ucigătoare. Făcură multe exerciții pe plajă, luând ca țintă câte un trunchi de copac de mărimea unui om.

În sfârşit, indianul avu ideea să făurească pentru Robinson şi pentru sine o pirogă asemănătoare cu cele din țara lui. Începu să scobească cu barda un trunchi de pin foarte drept şi de mari dimensiuni, muncă lentă şi răbdătoare care nu semăna defel cu graba febrilă cu care Robinson construise *Evadarea.* De altfel, încă jignit de propriui eşec, Robinson nu se amesteca deloc, ci se mulțumea săl urmărească de departe pe tovarăşul său. Vineri începu prin a face foc sub partea trunchiului pe care voia să o scobească, procedeu ce avea avantajul de a grăbi considerabil munca, dar care risca să compromită totul în caz că arborele lua foc. Renunță în cele din urmă la această tehnică şi se folosi de un simplu briceag ca săşi desăvârşească treaba.

Când încheie, piroga era destul de uşoară ca Vineri so poată ridica deasupra capului şi astfel, cu umerii acoperiți ca de o glugă de lemn, să coboare spre plajă însoțit de zbenguielile lui Tenn şi urmat la distanță de un Robinson lipsit de chef. Dar când mica ambarcațiune prinse să salte pe valuri, Robinson se văzu silit să lase gelozia de o parte şi, luând loc în spatele lui Vineri, să apuce una din cele două pagaie simple pe care indianul le cioplise din lemn de araucaria. Făcură pe urmă, pentru prima oară, ocolul insulei pe mare, însoțiți de la distanță de Tenn care alerga lătrând dea lungul țărmului.

ÎN APARENȚĂ, totul mergea bine. Insula înflorea sub soare, cu culturile, turmele şi livezile sale, cu clădirile ce se ridicau de la o săptămână la alta Vineri trudea din greu, iar Robinson domnea ca un stăpân. Tenn, care îmbătrânea, făcea sieste din ce în ce mai lungi.

Adevărul este că se plictiseau toți trei. Vineri se arăta ascultător din recunoştință. Voia săi facă plăcere lui Robinson carei salvase viața. Dar el nu înțelegea nimic din toată această organizare, aceste coduri şi ceremonii, ba îi scăpa chiar rațiunea de a fi a câmpurilor cultivate, a sălbăticiunilor domesticite şi a caselor. Robinson se străduise săi explice că aşa stăteau lucrurile în Europa, în țările civilizate, dar indianul nu vedea de ce ar trebui să se facă la fel şi pe o insulă pustie din Pacific. La rândul său, Robinson observa că Vineri nu aproba din adâncul inimii această insulă prea riguros administrată care era opera vieții sale. Fără îndoială, Vineri dădea tot ce avea mai bun în el, însă de cum i se ivea un moment de libertate, nu făcea decât trăsnăi.

De pildă, se comporta față de animale întrun chip cu totul de neînțeles. Pentru Robinson, animalele erau fie folositoare, fie dăunătoare. Cele folositoare trebuiau protejate ca să se înmulțească, însă cele dăunătoare trebuiau nimicite cât mai iute cu putință. Imposibil săl faci pe Vineri să priceapă una ca asta! Manifesta prietenie pasionată şi absurdă pentru orice fel de animal – dăunător sau folositor. Dar săvârşea şi acte de o cruzime monstruoasă asupra lor.

Astfel, se apucă să crească şi să îmblânzească o pereche de şobolani. Chiar şi Tenn pricepuse că trebuia să le dea pace acestor dobitoace scârboase, fiindcă Vineri le luase sub protecția sa. Lui Robinson îi fu foarte greu să scape de ele. Întro zi, le luă în pirogă şi le lepădă în mare. Şobolanii se întoarseră la țărm înot şi, de acolo, la reşedință. Robinson o luă de la capăt, dar de data asta, recurgând la un şiretlic care izbuti în întregime. Alături de şobolani, luă şi o scândură uscată bine. Aşeză şobolanii pe scândură, iar acesteia îi dădu drumul pe mare. Agățați de mica plută improvizată, şobolanii nu îndrăzniră să sară în apă ca să revină la mal, iar curenții îi târâră în larg. Vineri nu scoase o vorbă, dar Robinson îşi dădea seama că avea cunoştință de cele întâmplate ca şi cum Tenn, care văzuse totul, i lear fi povestit!

Întro altă zi, Vineri dispăru pentru mai multe ore. Robinson voia să plece în căutarea lui, când zări o coloană de fum ce se ridica în spatele arborilor de la marginea plajei. Nu era interzis să aprinzi focuri pe insulă, dar regulamentul cerea să fie prevenit guvernatorul cu privire la locul şi la ceasul ales. Asta pentru a evita orice confuzie cu focul ritual al indienilor care puteau oricând să se întoarcă Dacă Vineri uitase săl avertizeze pe Robinson, însemnă că ocupația lui de acum nu avea nici o şansă să fie pe placul stăpânului.

Robinson se ridică oftând şi se îndreptă spre plajă, după ce îl fluieră pe Tenn.

Nu înțelese pe dată curioasa îndeletnicire căreia i se deda Vineri. Pe un strat de cenuşă încinsă, el aşezase, răsturnată pe spate, o broască țestoasă mare. Broasca nu era moartă şi bătea cu furie aerul cu cele patru labe ale ei. Robinson avu impresia că aude chiar un fel de tuse răguşită ce trebuie să fi fost felul ei de a se văieta. Să faci o broască țestoasă să țipe! Indianul ăsta îl avea pesemne pe dracul în el! În ceea ce priveşte scopul groaznicei operațiuni, îl înțelese, văzând cum se îndreaptă carapacea, devenind aproape plată şi, fireşte, cum se desprindea de corpul broaştei. Între timp, Vineri tăia pe dinăuntru cu un cuțit părțile care mai rămâneau lipite de carapace. Broasca se răsturnă dintro dată pe o parte, lăsânduşi carapacea pe pământ. Căzu la loc în picioare şi o luă la goană spre mare, urmată de Tenn, care alerga lătrând. Țestoasa se pierdu în valuri.

— Rău face, remarcă Vineri calm, până mâine au so mănânce crabii!

Apoi se apucă să frece cu nisip interiorul carapacei care arăta ca o tavă mare, uşor îndoită.

— E un scut, îi explică el lui Robinson. Aşa se făureşte el în țara mea Nici o săgeată nul poate străpunge, ba chiar şi cele mai mari *bolas* se izbesc de el fără al sparge!

Robinson îi purtă multă pică lui Vineri pentru cruzimea pe care o arătase în isprava cu scutul. Dar puțin mai târziu, avu prilejul săşi dea seama cât de tandru şi de devotat putea fi Vineri față de un animal pe carel adopta.

Din nefericire, era vorba de data asta de un vulturaş pe care părinții săi îl izgoniseră din cuib. Era o mică vietate hidoasă, cu capul mare şi ochii bulbucați, cu picioare greoaie şi

împiedicate, cu măruntul său trup lipsit de pene şi schimonosit ca al unui infirm. Îşi deschidea larg ciocul enorm şil întindea piuind ori de câte ori cineva se apropia de el.

Vineri începu prin ai da bucăţi de carne crudă pe care puiul le înghiţea cu lăcomie. Dar curând, vulturaşul dădu semne de îmbolnăvire. Picotea cât era ziua de lungă, iar sub puful abia mijit, pipota i se umflase ca un bulgăre ţeapăn. Întradevăr, el nu putea să mistuie această carne prea proaspătă. Trebuia să i se găsească altceva. Atunci, Vineri lăsă nişte maţe de capră să putrezească la soare. Curând, larve albe şi grase se iviră mişunând prin carnea greţoasă. Vineri le adună cu ajutorul unei scoici. Le vârî apoi în gură şi le mestecă îndelung. În sfârşit, dădu drumul în pliscul vulturaşului pastei albe şi groase ce rezultase din această mestecare.

— Viermii vii, prea proaspeţi, explică el. Pasărea bolnavă. Atunci trebuie mestecat, mestecat. Mereu mestecat pentru păsări mici.

Văzândul ce face, lui Robinson i se întoarse stomacul pe dos şi se îndepărtă ca să nu verse. Dar în adâncul sufletului său, îl admira pe Vineri pentru sacrificiile de care era în stare atunci când se hotăra să ajute un animal.

Este adevărat că pentru a hrăni un pui căzut din cuib, trebuie să mestecăm noi înşine tot ceea cei dăm. Bineînţeles că nimeni nu ne obligă să le alegem pentru asta larve. Carnea fiartă, şunca sau ouăle tari rezolvă foarte bine problema.

DE LA SOSIREA LUI VINERI, Robinson nu se mai întorsese în străfundul peşterii. Spera că, datorită noului său tovarăş, viaţa în insulă, muncile şi ceremoniile îl vor binedispune îndeajuns ca să nu mai aibă nevoie de acest fel de drog.

Numai că, întro noapte cu lună plină, se trezi şi nu mai fu chip să adoarmă. Nu se simţea nici o adiere de vânt în aer, iar copacii neclintiţi păreau să doarmă asemenea lui Vineri şi lui Tenn, îmbrăţişaţi, după obiceiul lor, în dreptul uşii. Un sentiment de adâncă fericire îl năpădi pe Robinson. Era întradevăr noapte, când nu există muncă, ceremonii, uniforme, dar nici guvernator, nici general şi când, pe scurt, e vacanţă. Robinson ar fi dorit ca noaptea să nu se mai termine, ca vacanţa să ţină dea pururi. El ştia însă prea bine că ziua va reveni şi, o dată cu ea, toate grijile şi obligaţiile. Atunci se ridică, se duse şi opri clepsidra; deschise pe urmă uşa, păşi peste corpurile lui Vineri şi Tenn şi se îndreptă spre peştera în fundul căreia, cu siguranţă, noaptea nu se termina niciodată, iar visul era continuu.

A doua zi, Vineri se arătă foarte surprins să nul mai găsească pe Robinson. Dormise cu două ore mai mult fiindcă stăpânul său nul trezise şi se simţea tare bine dispus. Ce să facă? Avea de stropit varza, de muls caprele şi de terminat o colibă mică de observaţie în vârful uriaşului cedru din dreptul peşterii. Dar fiindcă Robinson nu se găsea la faţa locului, toate aceste corvezi de om alb dispăreau şi Vineri nu mai asculta decât de inima lui de indian. Privirea sa întâlni, sub masa lui Robinson, un cufăr închis – dar neferecat – al cărui conţinut putu săl cerceteze. Îl trase pe pardoseală şil ridică pe umăr. Ieşi apoi urmat de Tenn.

În nordvestul insulei, acolo unde marea prerie se pierdea în nisipuri, creştea o plantaţie de cactuşi şi de cactee cu forme şi cu siluete dintre cele mai stranii. Ai fi zis că e o procesiune de manechine de cauciuc verde, acoperite cu ţepi, cocoloaşe, fuzee, cozi şi trompe.

Vineri lăsă la pământ cufărul carei frânsese umărul. Balamalele capacului săriră şi o harababură sclipitoare de ţesături şi de giuvaeruri se împrăştie la rădăcinile cactuşilor. Nici prin cap nu iar fi trecut lui Vineri să poarte el aceste veşminte. Dar găsi că era de tot hazul să îmbrace cu ele cactuşii care aveau cu toţii forme vag omeneşti. Atunci, preţ de mai bine de un ceas, aşeză pe aceste plante caraghioase, mari est omul, pelerine, şaluri, pălării, le puse rochii, pantaloni, mănuşi, le împovără în cele din urmă cu brăţări, coliere, cercei, diademe, ba mai şi găsi în fundul cufărului nişte umbrele, mitene şi evantaie, împărţindule şi pe acestea ca să desăvârşească iluzia. Apoi îşi contemplă opera, această mulţime de mari cucoane, de prelaţi, de majordomi şi de monştri cu două coame, în gătelile lor somptuoase, având aerul că se răsucesc, îşi fac reverenţe, dansează, că execută un balet fantastic şi imobil. Izbucni în hohote de râs şii maimuţări pe aceşti bărbaţi şi pe aceste femei de treabă, dând din mâini şi ţopăind pe loc, în timp ce Tenn zburda şi

lătra vesel în jurul lui. Întoarse apoi spatele cactuşilor şi cacâeelor în veşminte şi se îndreptă spre dunele carel despărțeau de plajă.

Era o vreme minunată şi Vineri cânta de bucurie, alergând pe nisipul alb şi neatins. Ce frumos era, gol şi vesel, singur cu soarele şi cu câinele său, liber să facă ce voia, departe de plicticosul Robinson! Aduna pietricele violete, albastre sau pestrițe, mult mai frumoase în adevărul şi simplitatea lor decât marile giuvaeruri complicate pe care le atârnase de cactuşi. Îi azvârlea pietricelele lui Tenn care alerga lătrând după ele şi i le aducea îndărăt Apoi îi aruncă bucăți de lemn în mare. Câinele sărea în apă, o bătea cu cele patru labe ale sale şi se întorcea la Vineri purtat de valuri.

Ajunseră astfel aproape de orezăria care strălucea în soare ca o oglindă lichidă. Vineri culese o piatră plată şi, azvârlindo, şterse cu ea fața apei ca să o facă să ricoşeze. Piatra sări fără stropi deasupra de şapte ori înainte de a se duce la fund. Vineri nu prevăzuse că Tenn se va arunca din nou să caute piatra. Avântul săriturii îl duse vreo douăzeci de metri, dar aici se opri: apa era prea mică pentru ca să poată înota, aşa că se bălăcea în nămol. Se întoarse, căzninduse să revină spre indian. Un prim salt îl smulse din nămol, însă căzu greoi la loc, începând a se zvârcoli cu disperare. Era pe cale să se înece. Vineri se aplecă asupra apei murdare şi primejdioase. Să sară şi el în apă ca săl salveze pe Tenn? Îi veni o altă idee. Alergă la stăvilarul de evacuare. Vârî un băț în prima gaură de jos şi apăsă pe această pârghie din toate puterile. Apa se porni pe loc să bolborosească de cealaltă parte a stăvilarului, în timp ce nivelul orezăriei scădea cu iuțeală Câteva minute mai târziu, întreaga orezărie secase. Recolta era pierdută, dar Tenn, cățărânduse, putea să ajungă la baza digului.

Vineri îl lăsă să se spele şi se îndreptă dansând spre pădure.

CÎND ROBINSON IEŞI din peştera în care stătuse aproape treizeci şi şase de ore, nu fu prea surprins să nul găsească pe Vineri. Singur Tenn îl aştepta credincios pe pragul casei. Avea de altfel un aer stânjenit şi vinovat bietul Tenn, aşa că el fu cel carel conduse pe Robinson, mai întâi în plantația de cactuşi şi de cactee unde se înşirau cele mai frumoase veşminte şi toate bijuteriile provenind de pe Virginia, apoi la orezărie, unde recolta acelui an sfârşea prin a se usca la soare. O furie cumplită îl cuprinse pe Robinson. Închise pentru orice eventualitate stăvilarul de evacuare al orezăriei şi deschise canalul de alimentare cu apă. Puteavor oare spicele de orez săşi revină? Irosi după aceea o zi întreagă adunând de pe cactuşi şi de pe cactee, înțepânduşi crunt degetele, veşmintele şi giuvaerurile, adică tot ce avea el mai frumos pe insulă. Era cu atât mai mânios cu cât se simțea el însuşi întrun fel vinovat: dacă nu ar fi coborât în peşteră, toate acesta nu sar fi întâmplat.

A doua zi se hotărî so pornească în căutarea lui Vineri. Furia i se mai potolise şi absența tovarăşului său începea săl nelinişteasca. Împreună cu Tenn, bătu în lung şi în lat pădurea virgină. Câinele, care înțelesese prea bine că trebuiau săl găsească pe Vineri, răscolea tufişurile, se strecura prin desişuri, o lua pe poteci al căror miros semăna cu cel al lui Vineri şi lătra ca săl anunțe pe Robinson când găsea câte ceva. Astfel descoperi el întrun mic luminiş ceea ce trebuia să fi fost tabăra secretă a lui Vineri. Mai întâi, se găsea aici, între doi arbori, un hamac de liane căptuşit cu o pernă şi o saltea de ierburi uscate. Era un pat suspendat, evident, extrem de confortabil. Apoi, pe un jilț din crengile unite ale unor arbori, stătea o păpuşă caraghioasă din paie împletite, cu cap de lemn şi plete de rafie. Iată, Vineri, ca să nu fie singur, îşi improvizase o logodnică! În fine, aproape de hamac, la îndemâna celui care ar fi fost culcat în el, Robinson zări o mulțime de obiecte mărunte, utile şi amuzante totodată, cu care indianul pesemne căşi îndulcea siestele. Se găseau astfel aici un fluier de trestie, o sarbacană, căşti din pene asemenea celor purtate de Pieile Roşii din America de Nord, săgeți, piei de şarpe uscate, un fel de mandolină etc. Robinson era uluit şi gelos săl vadă pe Vineri cum are un aer fericit şi cum se distrează în absența lui! La ce bun, aşadar, toate muncile şi toate obligațiile pe care şi le impunea zilnic?

Vineri nu putea să fie departe. Dintro dată, Tenn se opri adulmecând în fața unui desiş de magnolii năpădit de iederă, apoi înaintă pas cu pas, cu urechile ciulite, cu gâtul încordat. În

sfârşit, rămase nemişcat, cu nasul pe un trunchi de magnolie. Atunci trunchiul se mişcă şi explodă râsul lui Vineri. Indianul îşi ascunsese capul sub o cască de frunze şi de flori. Pe întregul corp îşi desenase, cu suc de genipapo – plantă ce produce o zeamă verde când i se zdrobeşte tulpina – ramuri şi frunze care suiau încolăcinduse dea lungul coapselor şi toracelui său. Astfel, deghizat în omplantă şi râzând mereu în hohote, execută un dans triumfal în jurul lui Robinson, apoi o luă la goană spre mare ca să se spele în valuri.

DE BINE, DE RĂU, viața îşi reluă cursul. Robinson făcea în continuare pe guvernatorul şi pe generalul insulei. Vineri făcea pe truditorul din răsputeri pentru a întreține civilizația pe Speranța. Numai Tenn nu se prefăcea deloc că doarme cât era ziulica de lungă. Îmbătrânind, devenea tot mai gras şi mai domol.

Cât despre Vineri, el îşi găsise un nou mod de petrecere a timpului. Descoperise ascunzătoarea în care Robinson ținea la adăpost butoiaşul cu tutun şi pipa lungă de porțelan a căpitanului Van Deyssel. Ori de câte ori i se ivea prilejul, se strecura să fumeze o pipă în peşteră. Dacăl prindea, cu siguranță că Robinson avea săl pedepsească foarte aspru, deoarece tutunul era pe sfârşite. A fuma era pentru Robinson o plăcere pe care nu şio mai oferea decât la marile ocazii

În acea zi, Robinson coborâse pe țărm să controleze undițele de adâncime pe care refluxul tocmai le lăsase la suprafață. Vineri luă la subsuoară butoiaşul cu tutun şi se duse să se instaleze în fundul peşterii. Îşi aranjase acolo un fel de sofa din butoaie peste care întinsese saci. Pe jumătate răsturnat pe spate, sorbea fumuri lungi din pipă. Apoi dădea drumul din plămâni unui nouraş albastru ce se mărea în lumina slabă, prelinsă dinspre gura peşterii. Se pregătea să mai tragă o gură de fum, când nişte țipete şi nişte lătrături îndepărtate ajunseră până la el.

Robinson sa întors mai devreme decât era prevăzut şi acum îl strigă cu glas amenințător. Tenn lătră. Răsună un plesnet. Aşadar, Robinson şia scos biciul. Fără îndoială, şia dat seama în sfârşit de dispariția butoiaşului cu tutun? Vineri se ridică şi porneşte spre pedeapsa carel aşteaptă. Se opreşte brusc: ce să facă cu pipa pe care continuă să o țină în mână? O azvârle din toate puterile în fundul peşterii, acolo unde stau rânduite butoaiele cu praf de puşcă. Pe urmă se îndreaptă voiniceşte spre întâlnirea cu Robinson. Acesta e plin de mânie. De cum îl vede pe Vineri, ridică biciul. În aceeaşi clipă, cele patruzeci de butoaie de praf de puşcă sar în aer. Un potop de flăcări roşii izbucneşte din peşteră. Robinson se simte luat pe sus şi, înainte de aşi pierde cunoştința, vede imensele stânci de deasupra peşterii rostogolinduse una peste alta ca un joc de cuburi.

DESCHIZÂND OCHII, Robinson zări mai întâi o față aplecată asupra lui. Vineri îi sprijinea capul cu mâna stângă încercând săi dea să bea apă proaspătă din căuşul palmei sale drepte. Dar Robinson strângea din dinți, iar apa îi curgea în barbă şi pe piept.

Indianul zâmbi şi, văzândul că mişcă, se ridică. O parte din cămaşă şi cracul stâng al pantalonilor, toate zdrențe şi negreală, căzură numaidecât de pe el. Vineri se prăpădi de râs şi, prin câteva răsuciri, se descotorosi şi de restul hainelor pe jumătate arse. Luă apoi un ciob de oglindă din mijlocul obiectelor casnice zdrobite, se privi în el strâmbânduse şi il întinse lui Robinson cu un nou hohot de râs. Acesta nu avea răni, dar era murdar de funingine, iar frumoasa lui barbă roşie era pe jumătate pârlită. Se ridică şişi smulse şi el zdrențele carbonizate carei mai atârnau pe trup. Făcu vreo câțiva paşi. Sub stratul gros de funingine, de praf şi de pământ carel acoperea, avea doar lovituri superficiale.

Reşedința ardea ca o torță. Zidul fortăreței se prăbuşise în şanțul împrejmuitor. Toate celelalte construcții, capela, vistieria, crescătoria, catargulcalendar, fuseseră aruncate claie peste grămadă de suflul exploziei. Cei doi bărbați contemplau acest spectacol dezolant, când o jerbă de pământ urcă spre cer la vreo sută de metri mai încolo, urmată peste o clipă de o explozie violentă carei azvârli din nou la pământ. O grindină de pietre şi de rădăcini smulse răpăi curând în jurul.

lor. Era unul din butoaiele cu praf de puşcă pe care Robinson îl îngropase sub drumul de acces şi pe care un fitil de câlți putea săl aprindă la distanță.

Înspăimântate de această a doua explozie mult mai apropiată, caprele se năpustiră toate în direcția opusă şi sfărâmară țarcul. Alergau acum în toate părțile ca nebunele. Aveau să se împrăştie prin insulă şi să se întoarcă la starea de sălbăticie.

Intrarea în peşteră era astupată de o îngrămădire de stânci. Una din ele forma un fel de pisc deasupra haosului, putând oferi o vedere unică asupra insulei şi a mării. Robinson îşi rotea privirea în jur şi aduna obiectele pe care grota le vărsase înainte de a se închide: o puşcă cu țeava îndoită, saci găuriți, coşuri rupte. Vineri îl imita, dar în loc de a se duce să pună asemenea lui Robinson la rădăcina cedrului obiectele găsite, el le desăvârşea distrugerea Robinson îl lăsă în pace, dar tresări când îl văzu împrăştiind puținul grâu găsit pe fundul unui ceaun.

Se lăsa seara şi tocmai găsiseră în sfârşit un obiect intact – luneta – când descoperiră cadavrul lui Tenn la rădăcina unui copac. Vineri îl pipăi multă vreme. Nu avea nimic frânt, nici măcar nu avea nimic în aparență, dar, indiscutabil, murise. Bietul Tenn, atât de bătrân, atât de credincios! Poate că murise pur şi simplu de frica exploziei!

Se porni vântul. Se duseră împreună să se spele în mare, apoi mâncară un ananas sălbatic, iar Robinson îşi aduse aminte că ananasul fusese prima lui hrană în insulă, după naufragiu. Se întinseră în sfârşit la rădăcina marelui cedru, încercând să doarmă.

Robinson cugeta privind luna printre ramurile negre ale cedrului. Întreaga operă făurită de el pe insulă, culturile, crescătoriile, construcțiile, toate proviziile pe care le acumulase în peşteră, toate acestea erau acum pierdute din vina lui Vineri. Şi totuşi, nui purta pică. Adevărul este că se săturase de multă vreme de toată această organizare plicticoasă şi sâcâitoare, dar pe care nu avea curajul să o distrugă. Acum, erau liberi amândoi. Robinson se întreba curios oare ce avea să se întâmple şişi dădea seama că, de acum înainte, Vineri va fi acela care va conduce jocul.

Pe gânduri, privea în continuare cerul, când văzu dintro dată luna lunecând în dosul unei crengi şi apărând de cealaltă parte a acesteia. Se opri şi îndată începu să lunece din nou pe cerul întunecat. În aceeaşi clipă, răsună un trosnet înspăimântător, Robinson şi Vineri săriră în picioare. Nu luna se mişca, ci arborele era pe cale să se prăbuşească. Minat de explozie, marele cedru nu rezistase vântului nopții. Se prăvăli în pădure, zdrobind sub el zeci de arbuşti, iar pământul se zgudui sub izbitura enormului trunchi.

NOUA LOR VIAȚĂ, Vineri o începu printro lungă perioadă de odihnă. Petrecea zile întregi în hamacul de liane împletite pe carel întinsese între doi palmieri pe malul mării. Se mişca atât de puțin, încât păsările veneau să se aşeze în arbori, foarte aproape de el. Trăgea atunci asupra lor cu sarbacana, iar seara, împreună cu Robinson, frigea roadele acestui mod de a vâna, de bună seamă, cea mai leneşă metodă din toate câte există.

În ceea cel privea, Robinson începuse să se schimbe dea binelea. Înainte purta părul tuns foarte scurt, aproape ras şi, dimpotrivă, o barbă lungă cei dădea un aer de bunic. Îşi tăie barba – care de altfel fusese vătămată de explozie – lăsând săi crească părul ce se întinse în şuvițe aurii pe tot capul. Păru dintro dată mult mai tânăr, aproape frate cu Vineri. Nu mai avea o înfățişare de guvernator, şi cu atât mai puțin una de general.

Se transformase şi corpul său. Întotdeauna se temuse de razele soarelui, cu atât mai mult cu cât era roşcat. Când trebuia să rămână în soare, se acoperea din creştet pânăn tălpi, îşi punea pălăria şi, pe deasupra, nuşi uita nici marea umbrelă din piele de capră. Avea de aceea o piele lăptoasă şi şubredă ca de găină albă.

Încurajat de Vineri, începu să se expună gol la soare. Fusese la început sfrijit, urât şi plin de ruşine. Pe urmă prinse să înflorească. Pielea i se întări şi căpătă o culoare arămie. Era mândru acum de pieptul său bombat şi de muşchii proeminenți. Se antrena împreună cu Vineri în tot felul de jocuri. Alergau pe plajă, se îndeletniceau cu înotul, cu săritura în înălțime şi cu aruncarea de *bolos.* Robinson învățase totodată să meargă în mâini asemenea tovarăşului său. Se sprijinea ca de un perete, cu picioarele de o stâncă, apoi se desprindea de acest reazem şi o pornea greoi,

încurajat de aplauzele lui Vineri.

Dar, mai cu seamă, se uita la ceea ce făcea Vineri, îl urmărea şi învăța datorită lui cum trebuie să trăieşti pe o insulă pustie din Pacific.

Bunăoară, Vineri petrecea ore întregi făurind arcuri şi săgeți. Cioplea mai întâi un arc simplu dintrun lemn mai mlădios precum alunul, santalul, amarantul sau copaiba. Pe urmă, potrivit tehnicii chiliene, confecționa arcuri compozite – alcătuite din mai multe bucăți – mai puternice şi mai durabile. Îi adăuga unui arc simplu lamele din corn de țap a căror elasticitate o sporea pe cea a lemnului.

Însă cea mai mare parte a acestei munci o consacra săgeților, căci, dacă mărea neîncetat puterea arcurilor, o făcea ca să poată slobozi săgeți din ce în ce mai lungi. Izbuti curând să făurească săgeți de un metru şi jumătate. Săgeata se compune din trei părți: vârful, tija şi ampenajul. Vineri petrecea lungi ceasuri ca să echilibeze aceste trei elemente, cumpănind săgeata pe muchia unei pietre. Nimic nu e mai important pentru eficacitatea unei săgeți decât raportul dintre greutatea vârfului şi cea a ampenajului. Vineri încărca ampenajul săgeților cât putea, folosind pentru asta pene de păsări sau frunze de palmier. Pe de altă parte, pentru vârfuri, nu întrebuința nici piatră, nici metal, ci oase, mai ales din spate de capră din care îşi croia vârfurile sub formă de aripioare. Robinson înțelese în cele din urmă că Vineri nu căuta să obțină săgeți puternice şi precise spre a străpunge cu ele păsări ori iepuri. Nu, ceea ce voia el era ca aceste săgeți să zboare cât mai sus, cât mai departe şi cât mai mult timp cu putință. Le dădea drumul nu pentru a ucide, ci pentru plăcerea de a le vedea planând în văzduh ca nişte pescăruşi.

Întro zi, când un vânt marin destul de viu învolbura valurile, Robinson îl urmărea pe Vineri care slobozea săgeți direct spre soare. Luă una deosebit de lungă – ce depăşea doi metri – ampenată pe o lungime de cel puțin cincizeci de centimetri cu pene de albatros. Apoi încordă arcul din toate puterile sale, înclinând săgeata la patruzeci şi cinci de grade în direcția pădurii. Zbârnâind, coarda biciuia mâneca de piele, pe care şio legase pe antebrațul stâng pentru al proteja. Săgeata urcă până la o înălțime de cel puțin o sută de metri. Acolo, păru să ezite, dar, în loc să o ia spre plajă dusă de vânt, zbură spre pădure. De cum dispăru după primii arbori. Vineri se întoarse radios spre Robinson.

— O să cadă între ramuri şi nai so mai găseşti, îi spuse Robinson.

— Nam so mai găsesc, zise Vineri, fiindcă asta no să cadă niciodată.

ÎNAINTE DE EXPLOZIE, Robinson îl punea pe Vineri să gătească felurile de mâncare pe care el le deprinsese în familia sa din York. Dacă la începutul şederii sale în insulă fusese silit săşi frigă carnea direct la flacără, reveni după aceea la rețete cât mai apropiate de carnea de vacă fiartă, felul de mâncare cel mai prețuit de englezii acelor vremuri. Dar acum Vineri îl învăța rețetele triburilor araucane sau altele pe care pur şi simplu le inventa el.

Idealul lui Vineri era să mănânce cât mai bine cu putință, însă oriunde, oricând şi, mai ales, fără să aibă nevoie de bucătărie şi de veselă. Explozia distrusese farfuriile şi oalele ce existau pe insulă. De pildă, cea mai mare parte a păsărilor pe care le mânca, Vineri le pregătea în argilă. Este modul cel mai simplu şi mai plăcut de a frige un pui sau orice altă pasăre:

Vineri îi scotea toate măruntaiele, presărândui în pântece sare, piper şi adăugând, după gust, ierburi înmiresmate, poate ceva umplutură, dar nu neapărat. Îi lăsa toate penele. Pregătea pe urmă argila moale – nu foarte moale, dar destul pentru ca ea să fie uşor de modelat şi de frământat – făcea din ea o turtă întinsă. Apoi înfăşura pasărea în blatul acesta, ascunzândo bine în cocă, precum întrun bulgăre de argilă care, în funcție de dimensiune, semăna fie cu un ou mare, fie cu o minge de rugby. Învelişul de argilă trebuia să aibă între unu şi trei centimetri. Întro groapă, făcea un foc de lemne bine ațâțat, fiindcă avea nevoie de mult jar. Când focul era întețit, vâra bolovanul de argilă în groapă, în mijlocul tăciunilor. După care, alimenta focul preț de unu sau două ceasuri. Argila se întărea precum lutul ars. Când bolovanul devenea destul de tare, îl scotea din groapă şil spărgea. Penele rămâneau prinse în coaja de argilă, iar pasărea era friptă ca la cuptor, fragedă şi delicioasă.

Iar în această tehnică, pe Vineri îl încânta cel mai mult spargerea carcasei de argilă în care era închisă pasărea: în felul acesta, nu mai era nevoie nici de spălatul, nici de rânduitul veselei.

Ouăle, Robinson avea obiceiul să le arunce în apa clocotită, ținându-le mai mult sau mai puțin timp, pentru ca ele să se fiarbă moi, potrivite ori tari. Vineri îl învățătă că puteau să se lipsească de oală şi de apă. Străpungându-le dintro parte întralta cu un bețişor ascuțit, inventă un fel de frigăruie pentru ouă, pe care o rotea deasupra focului.

Robinson crezuse întotdeauna că un bucătar bun nu trebuie să amestece niciodată carnea şi peştele, sarea şi zahărul. Vineri îi demonstră că aceste amestecuri sunt uneori posibile şi chiar gustoase. Bunăoară, înainte de a pune la fript o halcă de mistreț, el făcea cu vârful cuțitului nişte tăieturi în fibra cărnii şi, în fiecare despicătură, cuibărea câte o stridie sau o midie crudă. Carnea împănată cu scoici avea un gust delicios.

Ca să amestece dulcele cu săratul, Vineri adăuga la peşte o garnitură de ananas şi umplea iepurele cu prune. Dar, în primul rând, îl învățătă pe Robinson să producă zahăr. Îi arătă un fel de palmier pântecos, mai gros la mijloc decât la bază şi decât la vârf, de fapt, având forma unei chile de corabie. Doborât şi cu frunzele tăiate, el începe să picure o sevă groasă şi dulce. E de dorit ca arborele să fie expus la soare, iar vârful de unde picură seva să fie aşezat mai sus decât baza, ceea ce nu e de mirare, întrucât seva are tendința firească de a urca în trunchiul arborelui. Acest zahăr lichid poate să picure timp de luni de zile, cu condiția să se împrospăteze tăieturile, fiindcă porii din care el se scurge tind să se astupe.

Vineri îi arătă lui Robinson că, ținând la foc melasa obținută, ea se caramelizează. Ungea cu această pastă dulce fructe pe care le cocea în frigare, şi de asemenea carnea şi peştele.

CU TOATE ACESTEA, tot în legătură cu un fel de mâncare Robinson şi Vineri se certară pentru prima oară. Altădată – înainte de explozie – nu putea să existe ceartă între ei. Robinson era stăpânul, Vineri nu avea decât să asculte. Robinson putea săl certe şi chiar săl bată pe Vineri. Dar acum, Vineri era liber, era egalul lui Robinson. De aceea puteau să se supere unul pe altul. Asta se şi întâmplă, când Vineri găti întro scoică mare nişte bucățele de şarpe cu garnitură de lăcuste. De câteva zile de altfel îl enerva pe Robinson. Nimic nu e mai primejdios decât enervarea când trebuie să trăieşti singur cu cineva. În ajun, Robinson se alesese cu o indigestie de la nişte fileuri de broască țestoasă cu afine. Iar acum Vineri îi vâra sub nas tocana asta de piton cu insecte! Lui Robinson îi veni greață şi dădu cu piciorul în cochilie, azvârlindo în nisip cu conținut cu tot. Vineri, furios, se duse după ea şi o ridică peste capul lui Robinson cu amândouă mâinile.

Cei doi prieteni aveau să se bată? Nu! Vineri o luă la sănătoasa.

Două ceasuri mai târziu, Robinson îl văzu că se întoarce, târând fără blândețe un fel de manechin. Capul era făcut dintro nucă de cocos, mâinile şi picioarele din trestie de bambus. Era îmbrăcat cu haine vechi de ale lui Robinson ca o sperietoare. Pe fața nucii de cocos, cu o pălărie marinărească în vârf, Vineri desenase chipul fostului său stăpân. Înfipse manechinul în picioare în fața lui Robinson.

— Țil prezint pe Robinson Crusoe, guvernatorul insulei Speranța, spuse el. Apoi luă de jos scoica murdară şi goală care se afla tot acolo şi, cu un răgnet, o sfărâmă de nuca de cocos care căzu împreună cu trestiile de bambus rupte. În sfârşit, izbucni în râs şil sărută pe Robinson.

Robinson înțelese tâlcul acestei stranii comedii. Întro zi, când Vineri mânca vii nişte viermi mari de palmier tăvăliți în prealabil prin ouă de furnici, Robinson, exasperat, se duse pe plajă. În nisipul umed, modelă un fel de statuie culcată pe burtă cu un cap al cărui păr era făcut din alge. Fața ascunsă de un braț îndoit nu se vedea, însă trupul brun şi gol semăna cu Vineri. Abia îşi terminase Robinson opera, când sosi prietenul său cu gura încă plină de viermi de palmier.

— Țil prezint pe Vineri, mâncătorul de şerpi şi de viermi, îi spuse Robinson, arătându-i statuia de nisip.

Apoi, rupse o creangă de alun, o curăță de rămurele şi de frunze şi se apucă să biciuiască spinarea şi fesele lui Vineri cel de nisip pe carei făcuse în acest scop.

Din acel moment, trăiră în patru pe insulă. Exista adevăratul Robinson şi păpuşa Robinson,

adevăratul Vineri şi statuia lui Vineri şi orice rău pe care cei doi prieteni ar fi vrut să şil facă – injurii, bătăi, furii – îl făceau copiei celuilalt între ei nu exista decât amabilitate.

CU TOATE ACESTEA, Vineri găsi mijloacele de a inventa un joc şi mai pasionant şi mai curios, mai straniu decât jocul cu cele două copii.

Întro după-amiază, îl trezi destul de brutal pe Robinson careşi făcea siesta sub un eucalipt. Vineri îşi confecționase un travesti al cărui sens Robinson nul pricepu numaidecât îşi acoperise picioarele cu nişte zdrențe în chip de pantaloni, avea o haină scurtă pe i umeri, purta o pălărie de pai, ceea ce nul împiedica să se adăpostească sub o umbrelă de frunze de palmier. Şi îşi făcuse şi o barbă falsă, lipinduşi pe față smocul de bumbac.

— Ştii cine sunt eu? îl întrebă el pe Robinson, plimbânduse maiestuos prin fața lui.

— Nu.

— Sunt Robinson Crusoe din oraşul York, din Anglia, stăpânul sălbaticului Vineri!

— Şi eu atunci cine sunt? întrebă Robinson uimit.

— Ghici!

Robinson îşi cunoştea acum prea bine tovarăşul, ca să poată înțelege fără vorbe ce voia acesta. Se sculă şi dispăru în pădure.

Dacă Vineri era Robinson, Robinsonul de odinioară, stăpân al sclavului Vineri, lui Robinson nui mai rămânea decât să devină Vineri, Vineri, sclavul de altădată. De fapt, nu mai avea barba pătrată şi capul ras dinaintea exploziei şi semăna aşa de mult cu Vineri, că nu avea cine ştie ce de făcut ca să joace rolul acestuia. Se mulțumi să se frece pe față şi pe corp cu zeamă de nuci ca să se înnegrească şi săşi pună în jurul mijlocului şorțul de piele al araucanilor pe carel purta Vineri în ziua când debarcase în insulă. Apoi i se înfățişă lui Vineri şi spuse:

— Uite, eu sunt Vineri!

Atunci, Vineri se strădui să spună nişte fraze lungi cât putu el mai bine englezeşte, iar Robinson îi răspunse cele câteva cuvinte araucane pe care le învățase pe vremea când Vineri nu vorbea deloc engleza.

— Team salvat de neamurile tale care voiau să te sacrifice ca să risipească puterea ta răufăcătoare, zise Vineri.

Şi Robinson îngenunche la pământ, înclină capul în țărână, mormăind mulțumiri fără şir. În sfârşit, apucă piciorul lui Vineri şil puse pe grumazul său.

Jucară de multe ori jocul ăsta. Semnalul îl dădea totdeauna Vineri, îndată ce apărea cu barba falsă şi cu umbrela, Robinson pricepea căl avea în față pe Robinson şi că el trebuia să joace rolul lui Vineri. De altfel, nu jucau niciodată scene inventate, ci doar episoade din viața lor trecută, pe când Vineri era un sclav înfricoşat, iar Robinson un stăpân sever. Înfățişau povestea cu cactuşii înveşmântați, cea cu orezăria secată, cea cu pipa fumată pe ascuns lângă butoaiele cu praf de puşcă. Dar nici o scenă nui plăcea atât de mult lui Vineri ca scena de la început, când el fugea de araucanii care voiau săl sacrifice şi când Robinson îl salva.

Robinson înțelese că jocul ăsta îi făcea bine lui Vineri, fiindcă îl elibera de proasta amintire pe care o avea despre viața lui de sclav. Dar şi lui Robinson îi făcea bine jocul, fiindcă avea încă unele remuşcări cu privire la trecutul lui de guvernator şi de general.

ÎNTRO BUNĂ ZI, Vineri se întoarse dintro plimbare, purtând pe umeri un butoiaş. Îl găsise în apropierea vechii fortărețe, săpând în pământ ca să prindă o şopârlă Robinson chibzui îndelung, apoi îşi aminti că îngropase două butoaie cu praf de puşcă legate de fortăreață printrun fitil de câlți care putea să le facă să explodeze la distanță. Numai unul dintre ele sărise în aer puțin după marea catastrofă. Prin urmare, Vineri tocmai îl găsise pe cel de al doilea. Robinson fu surprins săl vadă atât de încântat de descoperirea lui.

— Ce vom face cu toată pulberea asta, ştii bine că nu mai avem puşti?

În loc de răspuns, Vineri vârî vârful cuțitului întro cută a capacului şi deschise butoiaşul. Strecură apoi mâna înăuntru şi luă un pumn de praf de puşcă pe carel aruncă în foc. Robinson sări în lături, temânduse de o explozie. Nu se produse nici un fel de explozie, ci doar o vâlvătaie verde care se înălță cu un suflu de vijelie şi dispăru îndată.

— Vezi, explică Vineri, puşca este felul cel mai puțin frumos de a arde pulberea. Închisă în puşcă, pulberea țipă şi devine rea. Lăsată în libertate, ea e frumoasă şi tăcută.

După care, îl invită pe Robinson să arunce şi el un pumn de praf de puşcă în foc, dar de această dată el sări în sus în acelaşi timp cu flacăra, de parcă ar fi vrut să danseze cu ea. O luară de la capăt o dată şi încă o dată, astfel încât se vedeau înălțânduse lungi flamuri de foc verde şi jucăuş şi, pe fundalul fiecăreia, silueta neagră a lui Vineri în atitudini mereu diferite.

Mai târziu, născociră un alt mod de a se juca cu praful de puşcă. Adunară răşină de pin întrun mic vas. Această răşină – care oricum arde foarte bine – o amestecară cu pulberea. Obținură în acest fel o pastă neagră, lipicioasă şi extrem de inflamabilă. Dădură cu acest lac pe trunchiul şi crengile unui copac uscat ce se ridica ia marginea falezei. După căderea nopții, îi dădură foc. Întregul copac se acoperi de o crustă pâlpâitoare de aur şi arse până în zori ca un mare candelabru de foc.

Lucrară mai multe zile ca să preschimbe praful de puşcă în pastă inflamabilă şi să acopere cu ea toți arborii uscați ai insulei. Noaptea, când se plictiseau şi nui lua somnul, se duceau împreună să dea foc câte unui copac. Era sărbătoarea lor nocturnă şi secretă.

PE PARCURSUL ANILOR care precedaseră explozia şi distrugerea insulei civilizate, Robinson se chinuise săl învețe pe Vineri engleza. Metoda lui era simplă. Îi arăta o margaretă şii spunea:

— Margaretă.

Şi Vineri repeta:

— Margaretă.

Şi Robinson îi corecta pronunția defectuoasă ori de câte ori era nevoie. Apoi îi arăta un ied, un cuțit, un papagal, o rază de soare, o bucată de brânză, o lupă, un izvor, rostind rar:

— Ied, cuțit, papagal, soare, brânză, lupă, izvor.

Şi Vineri repeta după el şi repeta până când cuvintele îi ieşeau din gură pronunțate corect.

Când sa produs catastrofa, Vineri ştia deja destulă engleză ca să înțeleagă ordinele pe care i le dădea Robinson şi să numească toate obiectele utile cei înconjurau. Cu toate acestea, întro zi, Vineri îi arătă lui Robinson o pată albă care fremăta în iarbă şii spuse:

— Margaretă.

— Da, răspunse Robinson, este o margaretă.

Dar abia apucă el să rostească acest cuvânt că margareta dădu din aripi şişi luă zborul.

— Vezi, îi spuse el, neam înşelat. Nu era o margaretă, era un fluture.

— Un fluture alb, răspunse Vineri, este o margaretă care zboară.

Înainte de cataclism, atunci când era stăpânul insulei şi al lui Vineri, Robinson sar fi supărat. Lar fi silit pe Vineri să recunoască faptul că o floare e o floare şi că un fluture e un fluture. Dar acum tăcu şi reflectă.

Altă dată, se plimba împreună cu Vineri pe plajă. Se întindea un cer senin, fără nori, dar cum era încă foarte de dimineață, se vedea discul palid al lunii spre asfințit. Vineri, care aduna scoici, îi arătă lui Robinson o pietricică ce forma o pată alb, rotundă pe nisipul neatins şi curat. Apoi îşi îndreptă brațul spre lună şii spuse lui Robinson:

— Ascultămă. Este oare luna piatra cerului sau această pietricică este luna nisipului?

Şi izbucni în râs ca şi cum ar fi ştiut dinainte că Robinson nu putea să răspundă la o asemenea întrebare şugubeață.

Urmă apoi un răstimp de vreme rea. Nori negri se îngrămădiră deasupra insulei şi în curând ploaia se porni să răpăie pe acoperişul de frunze, să încrețească suprafața mării cu miliarde de ciuperci mărunte şi să coboare în şiroaie de pe stânci. Vineri şi Robinson se adăpostiră sub un copac. Vineri ieşi pe neaşteptate de acolo şi se aşeză sub duş. Îşi dădu capul pe spate, lăsând

ploaia săi curgă pe față. Pe urmă, se apropie de Robinson.

— Priveşte, îi spuse, elementele sunt triste: copacii plâng, stâncile plâng, norii plâng, iar eu plâng împreună cu ele. Oh, oh, oh! Ploaia este marea amărăciune a insulei şi a toate câte există...

Robinson începea să înțeleagă. Accepta încetul cu încetul că lucrurile cele mai îndepărtate unele de altele – precum luna şi o pietricică, lacrimile şi ploaia – puteau să se asemene până la a fi confundate şi că vorbele zboară de la un lucru la altul, chiar dacă asta învălmăşeşte nițel ideile.

Intră cu totul în joc, atunci când Vineri îi explică regulile Portretului araucan din cinci trăsături de penel. Bunăoară, Vineri îi spunea:

— Este o mamă ce te leagănă, este un bucătar ceți sărează supa, este o oştire cu soldați ce te țin prizonier, e o dihanie uriaşă care se înfurie, urlă şi dă din picioare când e vânt, e o piele de şarpe sclipind în soare cu mii de solzi. Ce să fie?

— Este oceanul! triumfa Robinson.

Şi, ca să arate că a înțeles regula jocului, îl cerceta şi el pe Vineri la rândul său:

— Este o lână uriaşă în care doi oameni stau ascunşi ca nişte purici, este sprânceana care se încruntă deasupra marelui ochi al mării, este puțin verde pe foarte mult albastru, puțină apă dulce în multă apă sărată, este o navă pururi imobilă la ancoră. Ce să fie?

— Este insula noastră, Speranța, exclama Vineri şi venea la rândui cu o altă ghicitoare:

— Ca arbore, ar fi un palmier din pricina perilor răzvrătiți carei acoperă trunchiul. Ca pasăre, ar fi corbul Pacificului din pricina țipătului său răguşit şi lătrat, ca parte a corpului meu, ar fi mâna mea stângă pentru fidelitatea cu care ea ajută mâna mea dreaptă. Ca peşte, ar fi ştiuca chiliana din pricina colților săi ascuțiți. Ca fruct, ar fi două alune din pricina ochilor săi căprui... Ce să fie?

— Este Tenn, bunul nostru câine, spuse Robinson. Lam recunoscut după părul zburlit, după lătrat, după fidelitate, după colții lui ascuțiți şi ochişorii lui ca nişte alune.

Dar, fiindcă evocau amintirea bunului Tenn dispărut, Robinson simți cum îl năpădeşte tristețea şi un nod buclucaş i se pune în gât, împiedicându-l să vorbească.

Vineri îşi dădu seama de asta şi făcu haz pe seama stânjenelii sale.

ÎNTRO DIMINEAȚĂ, pe Vineri îl trezi vocea lui Robinson carel striga pe nume. Se ridică în şezut şi privi în jur. Nu era nimeni! Totuşi, nu visase. Dintro dată, deasupra capului său, venind din ramurile arbustului sub care dormise, chemarea răsună din nou:

— Vineri! Vineri!

Se ridică şi cercetă frunzişul arbustului. Văzu atunci o pasăre verde cu cenuşiu bătând din aripi şi zburând spre o pădurice prin care cei doi prieteni călcau rareori.

Vru să aibă cugetul împăcat şi se îndreptă spre această parte a insulei. Nu avu prea mult de căutat: unul din cei mai frumoşi arbori – un magnolier american înalt – părea încărcat de mari fructe ciudate... care se dovediră a fi, de fapt, tot atâtea cuiburi de papagali.

Dupăamiază, se întoarse cu Robinson. Papagalii făceau un vacarm cumplit de cotcodăceli în ramurile magnolierului, dar tăcură de îndată cei zăriră pe cei doi prieteni apropiinduse, aşa că Robinson şi Vineri ajunseră sub copac întro mare linişte.

— Nam văzut niciodată papagali pe insulă, spuse Robinson. Poate că au sosit cu toții în acelaşi timp ca săşi depună ouăle şi vin, fără îndoială, dintro altă insulă nu prea îndepărtată.

Vineri deschise gura săi răspundă, dar fu întrerupt de hărmălaia papagalilor care se porniră să sporovăie cu toții deodată. Văzut niciodată, văzut niciodată, văzut niciodată, țipa unul, o altă insulă, o altă insulă, o altă insulă, repeta altul, sosit în acelaşi timp, sosit în acelaşi timp, sosit în acelaşi timp, cotcodăcea al treilea şi un stol întreg de păsări verzi, cocoțate pe cea mai apropiată creangă, le trâmbița în urechi prea îndepărtată, prea îndepărtată, prea îndepărtată.

Asurziți de tot de acest tărăboi, Vineri şi Robinson o luară la fugă până la marii pini ce mărgineau plaja.

— E pentru prima oară de la naufragiul meu că sunt deranjat de zgomot de glasuri, exclamă Robinson care îşi amintea de lungii săi ani de singurătate.

— Zgomot de glasuri, zgomot de glasuri, zgomot de glasuri! chiţăi o voce acră în pinul cei mai apropiat.

Trebuiră să fugă mai departe, până pe ţămul mării, acoio unde valurile se prăvălesc peste ni sipul umed.

Din acea clipă, lui Vineri şi lui Robinson le veni foarte greu să mai schimbe între ei fraze, fără ca, numaidecât, un glas batjocoritor, venind din tufişul sau din arbustul vecin, să nui întrerupă, repetând anumite cuvinte pe care ei tocmai le începuseră. Exasperat, Robinson nu se mai deplasa decât cu un băţ pe carel arunca cu furie în direcţia de unde venea vocea Nu nimeri niciodată vreun papagal, dar adesea vedea câte unul îndepărtânduse cu un ţipăt ce semăna cu un râs batjocoritor.

— Întradevăr, îi spuse Vineri câteva zile mai târziu, cred că am la îndemână un tâlc bun. Vorbim prea mult. Nu întotdeauna e bine să vorbeşti. În tribul meu, la araucani, cu cât eşti mai înţelept, cu atât vorbeşti mai puţin. Cu cât vorbeşti mai mult, cu atât eşti mai puţin respectat. Animalele cele mai fiecare sunt maimuţele, iar între oameni, cel mai mult pălăvrăgesc copiii mici şi babele.

Nu se lăsă descumpănit de ţipătul care răsună aproape sub picioarele lui şi care repeta copiii mici, copiii mici, copiii mici.

Îi arătă lui Robinson un număr de gesturi cu mâna. Şi care puteau exprima ideile cele mai însemnate.

Gesturile se tălmăceau astfel:

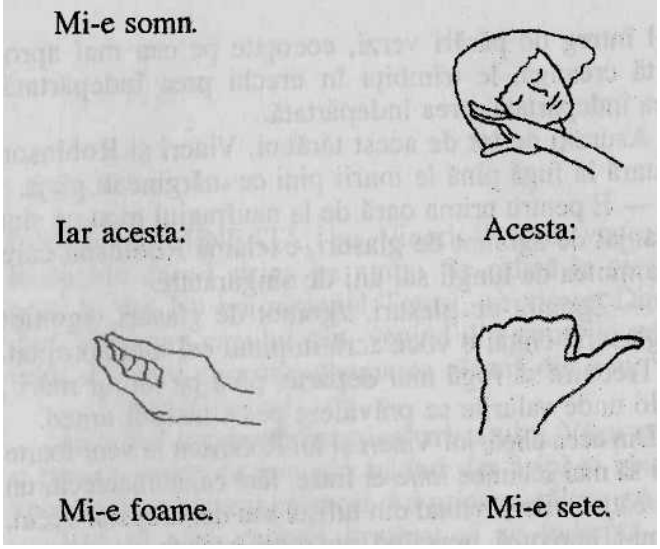

Iată şi alte gesturi datorită cărora cei doi prieteni comunicară în tăcere:

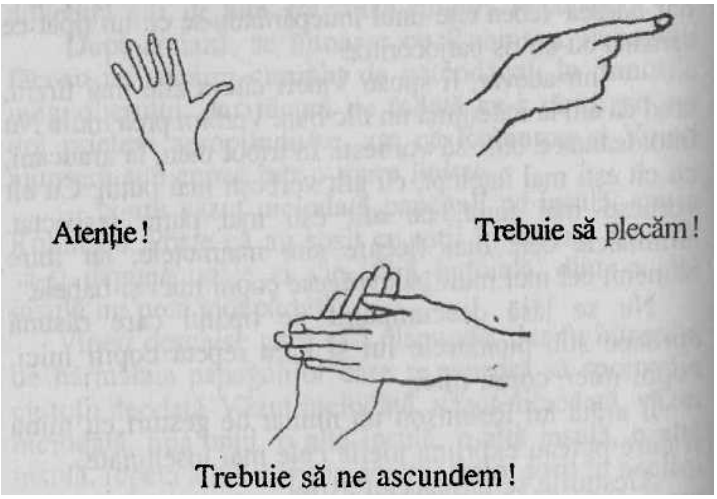

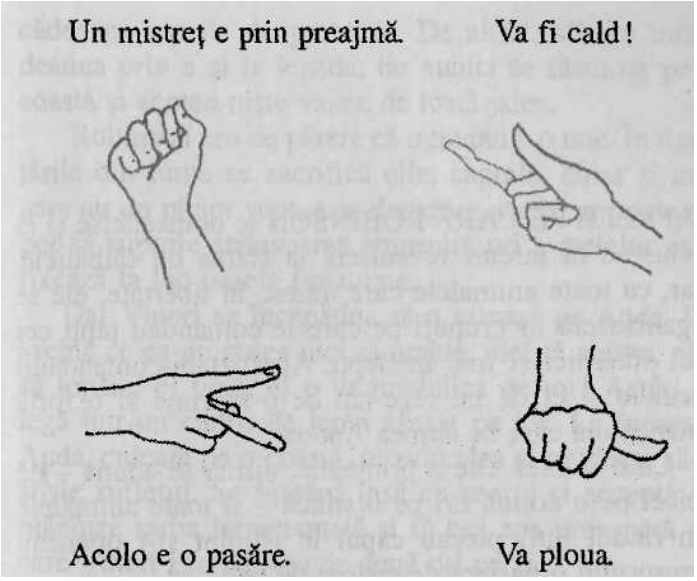

În felul acesta, Robinson şi Vineri rămaseră tăcuţi timp de mai multe săptămâni. Întro dimineaţă, după ce puii de papagal ieşiseră din ou şi învăţaseră să zboare, avu loc o mare adunare cotcodăcitoare pe ţărm. Apoi, dintro singură mişcare, când soarele tocmai răsărea, toate păsările îşi luară zborul spre larg, putând fi văzute cum descresc şi cum dispar la orizont, sub forma unui mare nor verde şi rotund ca un măr.

Robinson şi Vineri prinseră să vorbească din nou cu gura, fiind foarte fericiţi să audă iarăşi sunetul propriilor lor glasuri. Dar experienţa fusese plăcută şi binevenita, aşa că adesea, de acum înainte, de comun acord, păstrau tăcerea şi nu comunicau decât cu ajutorul mâinilor.

CAPRELE PE CARE ROBINSON le domesticise şi le închisese în ţarcuri reveniseră la starea de sălbăticie. Dar, ca toate animalele care trăiesc în libertate, ele se organizaseră în grupuri pe care le comandau ţapii cei mai puternici şi mai înţelepţi. Aceşti ţapicomandanţi ascultau şi ei de un regeţap de o mărime şi o forţă neobişnuită care se numea Andoar.

Când se ivea câte o primejdie, turma se aduna – de obicei pe o colină ori pe o stâncă – şi toate animalele din rândul întâi plecau capul în pământ şii opuneau agresorului o barieră de coarne de netrecut.

Vineri imaginase un joc periculos carel pasiona. Se lua la luptă cu ţapii pe care îi surprindea răzleţi. Dacă o luau la goană, îi ajungea din urmă alergând. Îi înşfăca de coarne şi îi silea să se culce la pământ. Ca săl însemne pe cel pe carel învingea astfel, îi prindea acestuia o ghirlandă de l iane în jurul gâtului.

În cursul unei asemenea vânători de ţapi, Vineri luă cu sine o căpriţă pe care o găsise rănită întro scobitură de stâncă. Unul dintre picioarele ei din faţă era rupt. Era o ieduţă foarte tânără, albă, căreia încă nui mijiseră coarnele. Vineri îi croi atele din nişte beţe pe care le legă în jurul osului fracturat. O capră mai matură şi mai înţeleaptă sar fi obişnuit, desigur, cu acest mecanism care o împiedica să îndoaie genunchiul. Dar căpriţa Anda – astfel o botezase Vineri – nu putea sta locului. Ţopăia nebuneşte, făcânduşi şi mai mult rău când cădea pe şipcile de protecţie. De altfel, sfârşea întotdeauna prin a şi le lepăda, iar atunci se răsturna pe o coastă şi scotea nişte vaiete de toată jalea.

Robinson era de părere că trebuiau so taie. În toate ţările din lume se sacrifică oile, caprele, chiar şi caii care au un picior rupt, asta deoarece aceste animale nu pot să suporte strânsoarea ghipsului ori a atelelor care fixează la loc oasele fracturate.

Dar Vineri se încăpăţâna să o salveze pe Anda. De vreme ce ea nu putea nici să umble, nici să alerge, nici să ţopăie, ei bine, el o va imobiliza de tot! Astfel, o legă întrun cadru de lemn aşezat pe jos. La început, Anda, culcată pe o coastă, se zvârcolea şi se văieta săţi sfâşie sufletul. Se

împăcă însă cu soarta şi acceptă să mănânce iarba înmiresmată şi să bea apa proaspătă pe care Vineri i le aducea de două ori pe zi.

După trei săptămâni, Vineri îi dădu drumul. Căprița vru numaidecât săşi ia avânt. Dar muşchii ei erau înțepeniți. Se împleticea ca după vin. Trebuia să fie învățată din nou să meargă. Vineri se dărui acestei îndeletniciri cu o răbdare neobosită. O ținea între gambele sale, cuprinzându-i coastele din dreapta şi din stânga şi înainta pas cu pas, în timp ce micile copite ale Andei patinau pe loc şi se poticneau stângace pe pietre. În cele din urmă, totuşi, micuța Anda putu să zburde şi să alerge şi era o minune să o vezi sărind dintro stâncă în alta, când în spatele lui Vineri, când înaintea lui, dar în acest din urmă caz, lui îi venea greu să se țină după ea.

Numai că, dacă tot învățase să alerge din nou, Anda nu mai voia să pască singură! Puteai so pui întro pajişte plină de iarbă şi de flori sau sub frunzişul fraged al vreunui lăstar – întrucât caprele preferă frunzele ierbii – ea behăia în direcția lui Vineri şi aştepta săi dea din mână plantele pe care i le culesese.

Vineri şi Anda erau de nedespărțit Noaptea, Vineri se acoperea cu blana vie şi caldă a Andei întinsă peste el. Ziua căprița nu se îndepărta nici cu un metru de el.

— Vei vedea, îi spunea lui Robinson. Mai târziu, când ea va avea lapte, nam so mulg cum făceam noi altădată, nui aşa? Am să sug de la ea ca un ied de la mămica lui!

Şi râdea de plăcere la acest gând. Robinson îl asculta cu o oarecare gelozie, căci el se simțea exclus din prietenia carei lega pe Vineri şi pe căpriță.

— De la catastrofă încoace, spuse el, vezi că toată lumea este liberă pe Speranța şi că nu mai există animale domestice. Atunci de ce o reții pe Anda lângă tine?

— Anda nu este un animal domestic, răspunse Vineri demn. Ea este liberă. Ea rămâne lângă mine pentru că mă iubeşte. În ziua în care ea va dori să plece, nam so împiedic!

Dar întro dimineață, Vineri se trezi cu sentimentul că se petrecuse ceva în timpul somnului. Anda se găsea tot în brațele sale ca de obicei, şi totuşi, privindo în față, Vineri găsi că are un aer curios. Iar apoi, plutea un miros în jur, un miros pătrunzător, un miros de țap! Nu scoase un cuvânt, dar se gândi toată ziua la asta.

Noaptea următoare, nu dormi decât pe jumătate. Iată că la miezul nopții, tufişul lângă care se odihnea se deschise ca o floare uriaşă şi apăru din mijlocul lui cel mai frumos cap de țap pe carel văzuse vreodată. Ochi prelungi, aurii străluceau din adâncul belşugului de lână, o bărbiță fină şi mătăsoasă fremăta atârnând de falca de jos, mari coarne inelate i se ridicau pe frunte. În acelaşi timp, o uşoară adiere de vânt abătu spre Vineri un miros îngrozitor de usuc şi de mosc. Deşi nul văzuse niciodată, Vineri îl recunoscu numaidecât pe Andoar, regele caprelor de pe Speranța. Dar Anda îl văzuse şi ea cu siguranță, fiindcă se zbătea uşor în brațele lui Vineri, ca şi cum ar fi vrut să scape fără săl trezească. Dar Vineri o strânse mai tare şi o împiedică să plece până când marele țap dispăru. Îşi aminti îndată de ceea cei spusese lui Robinson: dacă Anda ar dori să plece, el nu ar împiedicao! Şi se îmbujoră de ruşine sub pielea lui brună.

A doua zi, împleti cu grijă liane în culori vii, ca să facă o frânghie mai solidă şi mai frumoasă decât celelalte: colierul regelui Andoar. Apoi plecă spre munte în căutarea adversarului său.

Îl zări în vârful unei stânci, neclintit ca o mare statuie de lână. Se căță ră încet dea lungul stâncii, strângând în dinți funia colorată de liane care trebuia să marcheze victoria asupra lui Andoar. Pe creasta stâncii, era întradevăr puțin loc pentru doi! Dar țapul tot nu se mişca Vineri nu ştia ce să facă. Trebuia oare săl stârnească? Se apropie ținând funia în mână. Era cât pe ce să atingă țapul, când acesta înaintă brusc un metru, cuprinzând din amândouă părțile brâul lui Vineri între coarnele sale zdravene. Indianul stătea prins ca între brațele unui cleşte uriaş. Apoi țapul îşi răsuci coarnele întro parte, iar Vineri, pierzânduşi echilibrul, căzu din înaltul stâncii. Din fericire, înălțimea nu era prea mare. Se găseau însă la poalele stâncii spini şi ilice carel zgâriară straşnic.

Vineri fu nevoit să rămână în hamac mai multe zile. Robinson îi punea comprese de muşchi umed, iar Anda îi lingea rănile. Vorbea fără încetare despre Andoar pe care voia săl reîntâlnească săşi ia revanşa şi, întrucât juca şi el corect, nu contenea să facă elogiul regelui caprelor. Andoar, spunea el, putea fi reperat de la o sută de metri numai după mirosul lui groaznic. Andoar nu fugea niciodată când te apropiai de el. Andoar nul mai atacase după căderea lui de pe stâncă şi

nici nu încercase săl lovească de moarte, cum ar fi făcut oricare alt țap.

Vineri era foarte slăbit. Rămânea culcat tot timpul, afară de momentele când culegea ierburi ori scotea apă pentru Anda întro seară, istovit de oboseală, căzu întrun somn adânc. Când se trezi foarte târziu a doua zi dimineață, Anda dispăruse.

— Vezi, îi spuse el lui Robinson, ea a vrut să plece, a plecat.

Dar Robinson, care nu era om săl păcăleşti cu una, cu două, îi râse în nas. Atunci, Vineri jură în sinea lui căl va regăsi pe Andoar, îi va atârna de gât ghirlanda de liane şi io va lua pe Anda.

Când îl văzu înzdrăvenit, Robinson încercă săl împiedice să plece săl sfideze pe regele caprelor. Mai întâi, din pricina duhorii pe care Vineri o aducea lipită de piele după ce se lua la trântă cu țapii. Dar, pe lângă asta, jocul era întradevăr primejdios, după cum o dovediseră căderea lui de pe stâncă şi rănile. Însă putea săi spună orice, că tot nu era de nici un folos. Vineri voia săşi ia revanşa şi accepta cu bucurie orice risc. Întro dimineață, porni printre marile stânci în căutarea adversarului său.

Nu avu mult de cercetat până săl descopere. Silueta marelui mascul se ridica în mijlocul unei mulțimi de capre şi de iezi care o zbughiră în dezordine la apropierea indianului. Numai o căpriță albă rămase credincioasă în preajma regelui şi Vineri se văzu silit să admită că era vorba despre Anda. De altfel, ea nu păştea Andoar era acela care păştea pentru ea: smulgea câte un smoc de iarbă şi il întindea Andei. Căprița îl apuca cu dinții şi pleca de mai multe ori capul ca pentru a spune mulțumesc. Vineri simți împunsătura geloziei.

Andoar nu încerca să fugă. Se găsea în mijlocul unui fel de căldare mărginită întro parte de un perete de piatră vertical, iar de cealaltă parte, de o râpă de vreo treizeci de metri adâncime.

Vineri desfăcu frânghia pe care şio răsucise în jurul mâinii şi o învârti spre Andoar în semn de provocare. Sălbăticiunea se opri numaidecât din mestecat cu un fir lung de iarbă în dinți. Apoi pufăi în barbă şi se ridică în două picioare ca pentru a se da în spectacol. Făcu astfel câțiva paşi spre Vineri, agitând în aer copitele dinainte şi dând din coarnele imense de parcă ar fi salutat o mulțime venită săl admire. Vineri fu înmărmurit de grotescă pantomimă. Această secundă de aiureală îl pierdu. Animalul era la doar câțiva paşi de el, când se lăsă iar pe cele patru picioare, avântânduse totodată vijelios înspre el. Zbură ca o săgeată drept spre pieptul indianului. Vineri sări întro parte o clipă prea târziu. O izbitură violentă în umărul drept îl făcu să se răsucească în loc. Căzu rău pe pietre şi rămase lat la pământ.

Dacă sar fi ridicat îndată, nar fi fost în stare să se ferească de un nou atac. Rămase, deci, nemişcat pe spate, nezărind printre pleoapele deschise pe jumătate decât un petic de cer albastru. Dintro dată, cerul se întunecă şi un cap mițos şi bărbos, cu un bot schimonosit de un fel de rânjet, se aplecă asupra lui. Dădu să se mişte, dar umărul îl durea atât de tare încât îşi pierdu cunoştința.

Când deschise din nou ochii, soarele era la zenit şil scălda întro căldură insuportabilă. Se sprijini în mâna stângă şişi strânse picioarele sub el. Peretele de piatră răsfrângea lumina precum o oglindă. Țapul nu se zărea nicăieri. Se ridică împleticinduse şi era gata să se întoarcă în momentul când auzi în spatele lui un ropot de copite pe piatră. Zgomotul era atât de aproape, încât Vineri nu mai avu timp să se întoarcă cu fața. Se lăsă să cadă spre stânga, în partea umărului său sănătos. O izbitură în şold îl făcu să se poticnească cu brațele desfăcute. Andoar se oprise brusc, proțăpit pe cele patru picioare slabe ale sale. Vineri îşi pierdu de tot echilibrul şi se păbuşi peste spinarea țapului. Andoar se îndoi sub această greutate, pe urmă îşi adună puterile şi o porni din nou la galop.

Chinuit de durerea din umăr, indianul se agăța de animal. Mâinile sale înşfăcaseră coarnele cât mai aproape de cap, strângea coastele țapului între picioare, iar degetele acestora se înfipseseră în blană. Țapul făcea salturi fantastice ca să scape de acest corp gol carel sufoca. Dădu de mai multe ori ocol depresiunii unde îl întâlnise pe Vineri, fără a luneca vreodată pe stânci. Vineri avea dureri atât de mari căi venea să vomite şi se temea căşi va pierde din nou cunoştința. Trebuia săl silească pe Andoar să se oprească. Mâinile lui Vineri coborâră dea lungul craniului animalului, ca apoi săi acopere ochii. Orbit, se va opri neîndoielnic. Dar nu se opri. Se năpustea înainte ca şi cum obstacolele nar mai fi existat. Copitele răsunară pe lespedea de piatră care dădea înspre prăpastie şi cele două corpuri, mereu împreunate, se prăvăliră în gol.

LA DOI KILOMETRI de acolo, Robinson urmărise prin lunetă lupta şi căderea celor doi adversari. Cunoştea destul de bine această regiune a insulei, ca săşi dea seama că se putea ajunge în fundul râpei pe o potecă ce şerpuia dea lungul muntelui.

Se lăsa seara când descoperi cadavrul lui Andoar în mijlocul unor tufişuri firave ce se ițeau printre pietre. Astupânduşi nările, se aplecă peste marele trup brun şi recunoscu numaidecât funia de iederă colorată, solid legată în jurul gâtului. Se ridică, auzind un hohot de râs în spatele lui. Vineri stătea în picioare acolo. Era plin de zgârieturi şi avea un umăr dislocat, dar părea nespus de fericit. Anda se afla alături de el şii lingea mâinile.

— Regele caprelor se găsea sub mine şi el ma protejat când am căzut amândoi, explică el. Marele țap a murit, salvândumi viața, dar eu am săl fac în curând să zboare şi să cânte.

VINERI ÎŞI REVENEA de pe urma oboselii şi a rănilor cu o repeziciune carel uimea întotdeauna pe Robinson. Câteva zile mai târziu, el se întoarse la cadavrul lui Andoar. Tăie mai întâi capul pe carel puse în mijlocul unui furnicar. Apoi despică pielea în jurul picioarelor, precum şi pe toată lungimea pieptului şi a pântecelui. În sfârşit, îl dezbrăcă pe țap de pielea pe care o întinse pe jos. Din țapul jupuit, nu păstră decât intestinele. Le spălă cu multă apă şi le puse la uscat în crengile unui copac. Apoi coborî fredonând pe malul mării, purtând sub braț pielea grea şi grasă a lui Andoar. O clăti în valuri ca să se pătrundă de nisip şi de sare. După aceea o răzui cu o cochilie ca să o curețe de toți perii. Treaba asta îi luă mai multe zile. În fine, o prinse de două arcuri de lemn care o întindeau ca pe o piele de tobă. În sfârşit, când se uscă bine, o netezi cu piatră ponce.

— Andoar o să zboare, Andoar o să zboare, repeta Vineri foarte surescitat, refuzând mereu săşi dezvăluie intențiile.

ÎN PRIMII ANI AI COPILĂRIEI, Robinson avea rău de înălțime. Era de ajuns să se urce pe un scaun ca săi vină amețeală. Întro zi, voise să viziteze clopotnița catedralei din oraşul său natal, York. După o lungă ascensiune pe scara abruptă şi îngustă ce şerpuia în spirală, părăsise dintro dată umbra zidurilor şi ieşise sub cerul liber, pe o platformă de unde se vedea întregul oraş şi locuitorii săi mici cât furnicile. Începuse să țipe de spaimă şi trebuiră săl coboare ca pe un balot, cu capul înfăşurat în pelerina sa de şcolar.

De aceea, în fiecare dimineață, se străduia să urce în câte un copac ca să se vindece de această spaimă. Odinioară ar fi găsit acest exercițiu inutil şi ridicol. Dar de când trăia luândul ca model pe Vineri, socotea că e bine să scape de groaznica lui amețeală.

Alesese în acea dimineață un araucaria, unul din cei mai înalți arbori de pe insulă. Apucă ramura cea mai de jos şi se propti în genunchi. Se căță pe urmă tot mai sus în etajele de ramuri gândinduse că, din vârful copacului, se va bucura de răsăritul de soare cu o clipă mai devreme. Pe măsură ce urca, simțea tot mai mult arborele vibrind şi legănânduse în vânt. Fiorii amețelii începeau săi strângă stomacul în gheare. Se apropia de vârf, când se trezi pe neaşteptate suspendat în gol: ca urmare neîndoielnică a unui trăsnet, trunchiul era devastat de crengi pe o distanță de doi metri. Comise aici o greşeală de care cu greu se feresc cei ce se tem de amețeală: privi spre picioarele sale. Nu văzu decât o învălmăşeală de crengi care se încălecau, răsucinduse ca o spirală. Îl paraliză frica, strânse trunchiul în brațe şi între genunchi. Înțelese în cele din urmă că nu trebuia să privească dedesubtul, ci deasupra sa. Ridică ochii. Pe cerul senin, o mare pasăre aurie, sub formă de romb, se legăna în bătaia vântului. Vineri îşi îndeplinise misterioasa promisiune: el îl făcea acum pe Andoar sa zboare:

LEGASE MAI ÎNTÂI între ele trei bețe de trestie în formă de cruce. Vineri făcuse câte o gaură în fiecare stinghie şi trecuse prin ea un maț. Apoi, pe această ramă uşoară şi solidă, întinse pielea Iui Andoar, îndoindui marginile şi cosânduile de maț. Cele două capete ale stinghiei mai lungi erau unite printro legătură destul de larga de care se înnoda sfoara de mânuit, întrun punct calculat cu grijă, căci de acesta depindea înclinarea în vânt.

Vineri lucrase din revărsatul zorilor la zmeul său şi acum, marea pasăre de pergament se zbătea în mâinile sale, de parcă ar fi fost nerăbdătoare săşi ia zborul. Pe plajă, indianul chiuise de bucurie în momentul în care Andoar, îndoit ca un arc, urcase vertiginos, târând după el o ghirlandă de pene albe şi negre.

Robinson coborî degrabă din copacul său ca să i se alăture. Îl găsi întins pe nisip, cu mâinile încrucişate sub ceafa, cu căprița Anda ghemuită la picioare. Sfoara zmeului o avea legată de gleznă. Robinson se întinse alături de el şi amândoi priviră îndelung zborul capricios printre nori al lui Andoar care suia şi cobora, vibra sub rafalele vântului ori se moleşea brusc dacă vântul slăbea. Vineri sări deodată în picioare şi, fără săşi dezlege sfoara zmeului prinsă tot de gleznă, mimă dansul aerian al lui Andoar. Râzând şi cântând, se lăsă pe vine, apoi sări în sus ridicând brațele, căzu la loc, îşi azvârli piciorul stâng spre cer, se învârti, însoțit de zbenguiala Andei. Iar acolo sus, printre nori, frumoasa pasăre de aur legată prin trei sute de metri de sfoară de glezna indianului, i se alătura în acest dans, făcând volte, picaje şi salturi o dată cu el.

Petrecură dupăamiaza la pescuit cu zmeul, aşa după cum se obişnuieşte şi astăzi în insulele arhipelagului Solomon. Sfoara lui Andoar fu legată la spatele pirogii, în timp ce o undiță de aceeaşi lungime pornea din coada zmeului şi se termina printrun cârlig ascuns întrun smoc de pene. Robinson vâslea încet împotriva vântului, iar departe, în spatele pirogii, smocul de pene mângâia scânteind valurile. Din când în când, câte un peşte mare se repezea la momeală, încleştânduşi fălcile asupra cârligului. Vineri şi Robinson vedeau cum marele zmeu joacă pe cer asemenea plutei undiței când peştele a muşcat. Atunci, Robinson făcea cale întoarsă şi, vâslind în direcția vântului, ajungea destul de repede la capătul undiței pe care Vineri îl apuca. Pe fundul bărcii, se adunau corpurile lucitoare, rotofeie, cu solzi verzi şi coaste argintii ale peştilor care erau aproape cu toții zărgani.

Seara, Vineri nu dori săl coboare pe Andoar pe pământ pentru noapte. Îl legă de unul din arborii de piper de care era agățat hamacul lui. Asemenea unui animal domestic priponit, Andoar petrecu noaptea la picioarele stăpânului. Dar îl mai însoți şi toată ziua următoare. În cea de a doua noapte, vântul se potoli de tot şi el trebui să caute marea pasăre de aur în mijlocul unui câmp de flori unde ea se lăsase încet. După mai multe încercări nereuşite, Vineri se lăsă păgubaş săl mai înalțe în vânt. Îl uită parcă şi nu făcu altceva decât să trândăvească timp de opt zile. Atunci păru căşi aminteşte de capul țapului pe carel lăsase întrun furnicar.

MĂRUNTELE FURNICI făcuseră treabă bună. Din părul lung, alb şi brun, din barbă şi din carne, nu mai rămăsese nimic. Până şi interiorul capului fusese perfect curățat. Când Vineri se întoarse la Robinson în acea zi, el sălta în mână un superb craniu albit şi uscat, cu mărețe coarne negre, inelate şi sub formă de liră. Găsind din întâmplare funia colorată pe care o prinsese de gâtul lui Andoar, o înnodă la baza coarnelor în felul în care se leagă fundele în părul fetițelor.

— Andoar o să cânte! îi făgădui Vineri misterios lui Robinson, care se uita la el.

Tăie mai întâi două stinghii mici, de lungimi inegale, din lemn de sicomor. Cu cea mai lungă, datorită unor găuri făcute lateral în extremitățile ei, uni vârful coamelor. Pe cea mai scurtă o înțepeni paralel cu prima la jumătatea botului. Cam cu o palmă mai sus, între orbite, aşeză o scândurică de brad pe a cărei muchie superioară se aflau douăsprezece şănțulețe. În sfârşit, strânse mațele lui Andoar care se mai legănau pe crengile unui copac, înguste şi uscate fâşii tăbăcite de soare şi le tăie în bucăți egale, cam de un metru fiecare.

Când îl văzu întinzând între cele două stinghii cu ajutorul unor cepuri, cele douăsprezece

mațe ce aveau să împodobească fruntea lui Andoar, Robinson înțelese că Vineri voia să făurească o harfă eoliană. Harfa eoliană este un instrument care se aşază în aer liber sau întrun curent de aer, iar de cântat. cântă vântul, făcând strunele să vibreze. Toate strunele trebuie, aşadar, să răsune în acelaşi timp, fără discordanță şi e nevoie ca ele să fie acordate la unison ori în octavă.

Vineri fixă de fiecare parte a craniului câte o pană de vultur care să abată asupra corzilor cele mai slabe adieri de vânt. Apoi harfa eoliană îşi află loc în crengile unui chiparos uscat ceşi înălța silueta subțire în mijlocul stâncilor, întrun loc expus întregii roze a vânturilor. De altfel, abia instalată, scoase un sunet melodios, subțire şi tânguitor, cu toate că timpul era perfect liniştit Vineri ascultă îndelung această muzică atât de tristă şi atât de dulce că deştepta dorul de a plânge. În fine, făcu o strâmbătură de dispreț şi ridică două degete înspre Robinson. Voia să spună prin asta ca vântul prea slab nu făcea să intre în vibrație decât două corzi din douăsprezece.

Fură siliți să aştepte următoarea furtună care nu veni decât o lună mai târziu, pentru ca Andoar să consimtă să cânte din toate puterile glasului său. Robinson îşi alesese în cele din urmă reşedința în crengile unui araucaria, unde îşi făurise un adăpost din bucăți de scoarță de copac. Întro noapte, Vineri veni săl trezească trăgândul de picioare. Se pornise o vijelie, iar pe cerul palid se vedea luna rostogolinduse repede ca un disc printre fâşii de nori. Vineri îl luă pe Robinson spre chiparos. Cu mult înainte de a vedea arborele, lui Robinson i se păru că aude un concert ceresc în care se amestecau flaute şi viori. Vântul deveni şi mai violent când cei doi prieteni ajunseră lângă arborele cântător. Legat din scurt de cea mai de sus ramură a copacului, zmeul vibra ca o piele de tobă, când fixat întro trepidantă imobilitate, când azvârlit cu mişcări furioase. În lumina schimbătoare a lunii, cele două aripi de vultur se desfăceau şi se strângeau în bătaia vântoaselor. Astfel, Andoarul zburător şi Andoarul cântător păreau reuniți în aceeaşi întunecată petrecere. Şi se auzea, mai ales, această muzică adâncă şi frumoasă, atât de sfâşietoare că ai fi zis că e jelania marelui țap care murise salvândul pe Vineri.

Lipiți toți trei unul de altul la adăpostul unei stânci, Robinson, Vineri şi căprița Anda, urmăreau cu ochii larg deschişi această grozăvie de spectacol şi, numai urechi, ascultau cântecul care, în acelaşi timp, părea să coboare din stele şi să suie din adâncurile pământului.

VINERI CULEGEA FLORI prin haosul de stânci, când zări un punct alb la orizont, înspre răsărit. Coborî numaidecât săl anunțe pe Robinson care tocmai îşi termina bărbieritul. Deşi vestea îl tulbură, Robinson nu lăsă să se vadă nimic.

— O să avem o vizită, spuse el simplu, motiv în plus sămi termin toaleta

În culmea excitației, Vineri se sui întrun vârf de copac. Luase cu el luneta pe care o potrivi pe o corabie ce se vedea limpede acum. Era o goeletă cu gabie, un fin velier croit anume pentru curse lungi, cu catargele sale înalte, dintre care cel din față purta o velă pătrată, iar al doilea, una triunghiulară. Cu o viteză de zece până la douăsprezece noduri, venea drept spre coasta mlăştinoasă a insulei. Vineri se grăbi săi dea amănunte lui Robinson careşi trecea un pieptene mare de baga prin coama roşie. Apoi urcă la loc în observatorul său. Comandantul îşi dăduse, desigur, seama că nu se putea acosta de acea parte a insulei, fiindcă nava făcea volta. Apoi strânse velatura şi lunecă numai cu pânzele mici dea lungul țărmului.

Vineri se duse săl înştiințeze pe Robinson că vizitatorul trecea de dunele din răsărit şi sar prea putea să ancoreze în Golful Mântuirii.

Cel mai important lucru era săi recunoască naționalitatea. Robinson merse cu Vineri până la ultima perdea de copaci care mărginea plaja şi fixă ocheanul asupra vasului care se opri la două cabluri de țărm. Câteva clipe după aceea, se auzi lanțul ancorei cum zornăia desfăşurânduse.

Robinson nu cunoştea acest tip de vas care era desigur unul recent, dar recunoscu pavilionul englez Union Jack ce flutura la pupă. Echipajul lansase o şalupă la apă şi vâslele băteau deja valurile.

Robinson era nespus de tulburat. Nu mai ştia de cât timp se găsea în insulă, dar avea impresia că petrecuse aici cea mai mare parte a vieții sale. Se spune că, înainte de aşi da sufletul,

omul îşi revede adesea trecutul desfăşurat înaintea lui ca o panoramă. Era întrun fel şi cazul lui Robinson care revedea naufragiul, construirea *Evadării*, eşecul acesteia, marea mizerie a mocirlei, exploatarea frenetică a insulei, apoi sosirea lui Vineri, corvezile pe care el i le impusese, explozia, distrugerea întregii sale opere, iar după aceea, se întindea o lungă viață fericită şi uşoară, plină de jocuri violente şi sănătoase şi de nemaipomenite invenții ale lui Vineri. Vor lua oare sfârşit toate acestea?

În şalupă, se îngrămădeau butoiaşe destinate să împrospăteze provizia de apă a corabiei. La pupă, se vedea stând în picioare, cu pălăria de pai trasă peste o barbă neagră, un bărbat cu cizme şi înarmat, desigur, comandantul.

Etrava ambarcațiunii râcâi fundul apei şi se ridică înainte de a rămâne imobilă. Oamenii săriră în spuma valurilor şi traseră şalupa pe nisip, dincolo de raza de acțiune a fluxului. Barba neagră îi întinse lui Robinson mâna şi se prezentă.

— William Hunter, din Blackpool, comandantul goeletei *Whitebird*.

— În ce dată suntem astăzi? îl întrebă Robinson.

Comandantul, surprins de această întrebare, se întoarse către omul carel urmase şi care era pesemne secundul.

— În cât suntem astăzi, Joseph?

— Sâmbătă, 22 decembrie 1787, Sir, răspunse el.

— Sâmbătă, 22 decembrie 1787, repetă comandantul, întorcânduse spre Robinson.

Mintea lui Robinson lucra cu mare viteză. Naufragiul *Virginiei* avusese loc pe 30 septembrie 1759. Trecuseră aşadar de atunci exact douăzeci şi opt de ani, două luni şi douăzeci şi două de zile. Nuşi putea închipui că se afla de atât de multă vreme pe insulă! În pofida a toate câte se petrecuseră de la sosirea sa pe acest pământ nelocuit, această durată mai lungă de douăzeci şi opt de ani i se părea cu neputință a se fi scurs între naufragiul Virginiei şi sosirea goeletei *Whitebird*. Iar pe deasupra, mai era încă ceva: calcula că, dacă erau în 1787, după cum susținea noul venit, el ar avea exact cincizeci de ani. Cincizeci de ani! Pe scurt, viața unui bătrân om de treabă. În timp ce, datorită vieții libere şi fericite pe care o ducea pe Speranța, datorită mai cu seamă lui Vineri, el se simțea din ce în ce mai tânăr! Hotărî să ascundă data reală a naufragiului său din teama de a nu trece drept mincinos.

— Am fost azvârlit pe țărmul ăsta pe când călătoream la bordul galiotei *Virginia* comandată de Pieter Van Deyssel din Flessingue. Sunt singurul supraviețuitor al naufragiului. Din nefericire, şocul ma făcut sămi pierd în parte memoria şi nu am mai putut sămi amintesc mai ales data la care a avut loc evenimentul.

— Nam auzit vorbinduse în nici un port de corabia asta, remarcă Hunter, dar e drept că războiul cu America a tulburat toate legăturile maritime. Evident, Robinson nu ştia despre coloniile engleze din America de Nord care luptaseră împotriva Angliei pentru aşi cuceri independența şi nu ştia că de aici rezultase un război care durase între 1775 şi 1782. Dar evită să pună întrebări care iar fi trădat ignoranța.

În vremea asta, Vineri ajuta oamenii să descarce butoiaşele şi se îndrepta cu ei spre cel mai apropiat izvor. Robinson pricepu că Vineri îşi făcea de lucru cu atâta solicitudine pe lângă mateloți în speranța că ei aveau săl ia cât mai curând posibil la bord pe *Whitebird*. Trebuia să admită şi el că ardea de nerăbdare să viziteze această rafinată corabie, minunat croită pentru a bate toate recordurile de viteză şi care era cu siguranță înzestrată cu ultimele perfecțiuni tehnice ale marinei cu vele. În aşteptarea acestui moment, comandantul Hunter, secundul Joseph şi toți oamenii pe carei vedea făcânduşi de lucru în jurul lui, i se păreau urâți, grosolani, brutali şi cruzi şi se întreba dacă va izbuti săşi reia obiceiul de a trăi printre semenii săi.

Îi arătase lui Hunter resursele insulei în vânat şi în alimente proaspete, precum cresonul şi iarba grasă cu ajutorul cărora echipajele aflate pe mare se feresc de îmbolnăvirea de scorbut. Oamenii se cățărau pe trunchiurile solzoase ca să doboare cu sabia mugurii de palmier şi se auzeau hohotele celor ce fugăreau iezii cu lațul. Îi făcea rău să vadă aceste brute lacome mutilând arborii şi masacrând animalele insulei sale, dar nu voia să se arate egoist față de cei dintâi oameni pe care îi revedea după atât de mulți ani. În locul unde se înălțase altădată vistieria Speranței, nişte ierburi înalte se mlădiau în bătaia vântului cu un foşnet mătăsos. Un matelot

găsi doi bani de aur unul după altul. Îşi asmuţi tovarăşii răcnind şi, după certuri neroade, hotărâră să ardă întreaga prerie ca să uşureze căutarea. Robinson nu se putu împiedica săşi spună în gând că, la urma urmei, lui îi aparţinea aurul şi că, prin acest pârjol, animalele aveau să fie lipsite de cea mai bună păşune din insulă. Fiecare nouă monedă găsită era prilejul unor încăierări adesea sângeroase, purtate cu cuţitul şi cu sabia

Vru săşi mute atenţia de la acest spectacol, trăgândul de limbă pe secundul Joseph. Acesta îi descrise numaidecât cu entuziasm negoţul cu negri care furniza mâna de lucru pentru plantaţiile de bumbac din statele din sudul Americii. Negrii erau capturaţi în Africa şi înghesuiţi ca nişte mărfuri pe vase speciale. În Statele Unite îi vindeau şi încărcau vasul cu bumbac, zahăr, cafea şi indigo. Erau mărfuri de întoarcere ideale care se vindeau bine în trecere prin porturile europene. Apoi luă cuvântul Hunter şi povesti râzând cum, în cursul războiului, scufundase un transport de trupe franceze trimise ca întăriri răsculaţilor americani. Toţi acei oameni se înecaseră sub ochii lui. Robinson avea impresia că ridicase o lespede de sub care i se arăta acum o colcăială de viermi negri.

Şalupa se întorsese prima oară la *Whitebird* cu un întreg transport de fructe, legume şi vânat în mijlocul căruia se zbăteau iezii legaţi. Oamenii aşteptau ordinele comandantului înainte de a face o a doua deplasare.

— Îmi veţi face onoarea să luaţi masa cu mine, îi spuse acesta lui Robinson.

Şi, fără săi aştepte răspunsul, ordonă oamenilor să îmbarce apa dulce şi să se întoarcă pe urmă, ca săl ducă la bord împreună cu invitatul său.

Când Robinson sări pe *Whitebird*, fu întâmpinat pe punte de un Vineri radios pe care şalupa îl adusese cu o cursă mai înainte. Indianul fusese adoptat de echipaj şi părea să cunoască vasul ca şi cum acolo sar fi născut. Robinson îl văzu repezinduse pe parâme, cățărânduse pe gabie şi pornind de acolo pe treptele vergii, clătinânduse la cincisprezece metri deasupra valurilor şi râzând tare şi fericit. Îşi aminti atunci că Vineri iubea tot ce avea legătură cu aerul – săgeata, zmeul, harfa eoliană – şi că această corabie zveltă, frumoasă şi albă era obiectul aerian cel mai miraculos pe care îl văzuse vreodată. Încercă o oarecare tristețe, dânduşi seama cu cât era indianul mai fericit decât el de sosirea navei *Whitebird*.

Făcuse câțiva paşi pe punte când zări o măruntă formă omenească legată, goală pe jumătate, de baza catargului din față. Era un copil care să tot fi avut vreo doisprezece ani. Era slab ca o pasăre jumulită şi avea toată spinarea brăzdată de urme sângerânde. Fața nu i se vedea, dar părul său forma o claie roşcată carei cădea peste umerii subțiri, presărați cu pete sângerii. Zărindul, Robinson încetini pasul.

— Este Ioan, musul nostru, îi spuse comandantul. Iar apoi se întoarse spre Joseph.

— Cea mai făcut?

O mutră roşie ca focul purtând bonetă de bucătar apăru numaidecât din tambuchiul cambuzei ca un demon dintro ladă.

— Nu pot scoate nimic din el, spuse maestrul bucătar. Azidimineață mia stricat un pateu de pasăre, sărindui din zăpăceală de trei ori. Lam ars de douăsprezece ori cu funia şi o săl mai ard dacă nu se cumințeşte!

Şi mutra dispăru la fel de iute cum apăruse.

— Dezleagăl, spuse comandantul către secund. Avem nevoie de el să ne servească la masă.

Robinson luă masa cu comandantul şi cu secundul. Nu mai auzi nimic despre Vineri, care mânca probabil cu echipajul. Îi fu greu să termine piftiille şi cărnurile în sos, puternic condimentate, din care i se umplu de mai multe ori farfuria. Se dezobişnuise de aceste mâncăruri grele, anevoie de mistuit, el, care nu se hrănea decât cu alimente uşoare, proaspete şi naturale de atât de multă vreme.

Masa o servea musul Ioan acoperit pe jumătate de un imens şorț alb. Robinson îi căută privirea în claia de păr rebel, dar băiatul era atât de absorbit de teama de a nu face vreo boacănă, că părea să nul vadă. Comandantul era sumbru şi tăcut. Conversația o întreținea Joseph, explicândui lui Robinson ultimele cuceriri ale tehnicii velelor şi ale ştiinței navigației.

După prânz, Hunter se retrase în cabina sa, iar Joseph îl luă pe Robinson pe puntea de comandă. Voia săi arate un instrument recent introdus în navigație, sextantul, care servea la

măsurarea înălțimii soarelui deasupa orizontului. Ascultând demonstrația entuziastă a lui Joseph, Robinson mânuia cu plăcere frumosul obiect de cupru, de acaju şi de fildeş care fusese scos din cutia lui.

Robinson se duse pe urmă pe dunetă săşi facă siesta după cum avea obiceiul. Deasupra sa, săgeata catargului de gabie descria cercuri neregulate pe un cer absolut senin în care se rătăcise o lună nouă, translucidă. Întorcând capul, vedea Speranța, o fâşie de nisip alb, apoi o tălăzuire de verdeață, în sfârşit, învălmăşeala haosului stâncos.

Înțelese în acea clipă că nu va părăsi niciodată insula. Această *Whitebird*, cu oamenii săi, era solul unei civilizații în care nu voia să se mai întoarcă. Se simțea tânăr, arătos şi puternic, cu condiția să rămână pe Speranța împreună cu Vineri. Fără săşi dea seama, Joseph şi Hunter îl învățaseră că, pentru ei, el avea cincizeci de ani. Dacă ar pleca împreună cu ei, ar fi un om bătrân, cu părul cărunt, cu un aer demn şi ar deveni tâmp şi rău asemenea lor. Nu, el va rămâne credincios noii vieți pe care o învățase de la Vineri.

Când le comunică hotărârea lui de a rămâne pe insulă, numai Joseph se arătă surprins. Hunter avu doar un zâmbet de gheață. Poate că de fapt se simțea uşurat să nu aibă de îmbarcat doi pasageri suplimentari pe o navă nu prea încăpătoare unde locurile erau strict împărțite.

— Consider toate proviziile şi aurul pe care lam îmbarcat ca pe o expresie a generozității dumneavoastră, îi spuse el curtenitor. În amintirea trecerii noastre prin Speranța, permiteți-mi să vă ofer mica noastră iolă de recunoaştere care se adaugă în chip inutil celor două şalupe de salvare reglementare.

Era o barcă uşoară şi stabilă, ideală pentru unul sau doi oameni pe mare liniştită. Ea va înlocui avantajos vechea pirogă a lui Vineri. În această ambarcațiune, Robinson şi tovarăşul său ajunseră din nou pe insulă de cum se lăsă seara.

Punând iar piciorul pe acest pământ, Robinson simți o imensă uşurare. *Whitebird* şi oamenii săi abătuseră dezordinea şi distrugerea asupra insulei fericite în care dusese o viață minunată împreună cu Vineri. Dar ce importanță mai avea asta? La primele raze ale soarelui, nava englezească va ridica ancora şişi va relua locul în lumea civilizată. Robinson îi dăduse de înțeles comandantului că el nu dorea ca existența şi poziția insulei sale pe hartă să fie dezvăluite de echipajul de pe *Whitebird*. Comandantul făgăduise şi Robinson ştia foarte bine că el îşi va respecta cuvântul. Robinson şi Vineri mai aveau lungi şi frumoşi ani de singurătate înaintea lor.

LUMINA ZORILOR era încă palidă când Robinson coborî din araucaria. Nui plăceau orele triste şi livide care precedau răsăritul soarelui şi avea obiceiul să aştepte primele sale raze ca să se trezească. În ceea cel privea pe Vineri, el dormea mult dimineața Dar în acea noapte, Robinson dormise rău, fără îndoială, din cauza mâncărurilor indigeste servite pe *Whitebird*, cărnurile, sosurile şi vinurile carei provocaseră un somn adânc, întretăiat de treziri bruşte şi de coşmaruri.

Făcu vreo câțiva paşi pe plajă. După cum se aştepta, *Whitebird* dispăruse. Apa era cenuşie, iar cerul decolorat. O rouă abundentă împovăra plantele. Păsările păstrau o tăcere de mormânt. Robinson simți căl năpădeşte o mare tristețe. În câteva minute, în cel mult o oră, soarele va răsări, redând viața şi bucuria întregii insule. În aşteptarea acestei clipe, Robinson hotărî să se ducă săl vadă pe Vineri dormind în hamacul său. Nu o săl trezească, însă prezența lui avea săi facă bine. Hamacul era gol. Mai surprinzătoare era dispariția lucrurilor mărunte cu care Vineri îşi agrementa siestele: oglinzi, sarbacane, fluiere, pene, bile. Căprița Anda dispăruse şi ea. O spaimă bruscă puse stăpânire pe Robinson. Şi dacă Vineri a plecat cu *Whitebird*? Alergă spre plajă: iola şi vechea pirogă erau acolo, trase pe nisipul uscat. Dacă Vineri ar fi vrut să ajungă la goeleta engleză ar fi trebuit să ia una din cele două ambarcațiuni şi so abandoneze în mare sau să o suie la bord. De ce să fi străbătut toată această distanță înot?

Atunci, Robinson începu să bată toată insula, strigând numele tovarăşului său. Alergă de la o plajă la alta, între faleză şi dune, între pădure şi mlaştini, de la haosul stâncos la prerie, din ce în ce mai disperat, poticninduse şi strigând, din ce în ce mai convins că Vineri îl trădase şil părăsise. Dar de ce, de ce?

Îşi aminti atunci de admirația lui Vineri pentru frumoasa corabie albă şi de felul în care se legăna el râzând de la o velă la alta, deasupra valurilor. Asta era! Vineri fusese sedus de această nouă jucărie mai minunată decât tot ceea ce făurise el pe insulă.

Bietul Vineri! Căci Robinson îşi amintea şi de cumplitele amănunte pe care secundul Joseph i le dăduse cu privire la comerțul cu negri practicat între Africa şi plantațiile de bumbac din America. Naivul indian se găsea cu siguranță deja în fundul calei de pe *Whitebird*, în lanțurile sclavilor...

Robinson era copleşit de durere. Îşi continua căutările, dar nu găsea decât amintiri cei sfâşiau inima: harfa eoliană şi zmeul, distruse de oamenii de pe goeletă. Şi, dintro dată, simți ceva tare sub tălpi. Era zgarda lui Tenn, roasă de mucegai. Robinson îşi rezemă atunci fruntea de trunchiul unui eucalipt şişi stoarse de lacrimi tot trupul.

Când ridică ochii, văzu la câțiva metri de el o jumătate de duzină de vulturi carel urmăreau cu micii lor ochi roşii şi cruzi. Robinson voia să moară, vulturii ghiciseră asta, dar în nici un caz nu dorea ca trupul său să fie sfârtecat de stârvari. Îşi aminti de fundul grotei unde petrecuse ceasuri atât de plăcute. De bună seamă, explozia astupase intrarea marii peşteri, dar se simțea atât de împuținat, de slab, de micşorat că era sigur că va găsi o ferestruică între două blocuri de piatră. Va coborî atunci în adâncul celulei care era caldă şi blândă, se va face ghem, cu capul pe genunchi, cu picioarele încrucişate şi va uita totul, va adormi pentru totdeauna, la adăpost de vulturi şi de celelalte fiare.

Se îndreptă, aşadar, cu paşi mărunți spre haosul stâncos ce se ridica în locul peşterii. Tot căutând, găsi întradevăr o deschizătură îngustă cât o ocniță pentru mâțe. Se simțea însă atât de vlăguit de amărăciune, încât era sigur că se va putea strecura prin ea. Vârî capul înăuntru să vadă dacă drumul ducea întradevăr către fundul peşterii. Auzi în acea clipă ceva mişcânduse în interior. O piatră se rostogoli. Robinson se dădu înapoi. Un corp astupa deschizătura. Ieşi de acolo prin câteva contorsiuni. Şi iată că un copil stătea în fața lui Robinson, cu brațul drept îndoit peste frunte ca pentru a se apăra de lumină ori de vreo eventuală palmă. Robinson era năucit.

— Cine eşti? Ce faci aici? întrebă el.

— Sunt musul de pe *Whitebird*, răspunse copilul. Voiam să fug de pe vasul ăla unde eram nefericit Ieri, când serveam la masa comandantului, mați privit cu bunătate. Am auzit după aceea că nu veți pleca. Am hotărât să mă ascund în insulă şi să rămân cu dumneavoastră.

— Dar Vineri? Lai văzut pe Vineri? insistă Robinson.

— De bună seamă! Azinoapte, mam strecurat pe punte şi voiam să sar în apă ca să înot până la țărm, când am zărit un om sosind la corabie în pirogă. Era servitorul dumneavoastră metis. A urcat la bord cu o căpriță albă. A intrat la secundul care părea săl aştepte. Am înțeles că avea să rămână pe vas. Atunci am înotat până la pirogă, mam urcat în ea şi am vâslit până la plajă.

— Va să zică de aceea se află acolo cele două bărci! exclamă Robinson.

— Şi mam ascuns între stânci, continuă musul. Acum *Whitebird* a plecat fără mine, aşa că îmi voi petrece viața împreună cu dumneavoastră.

— Vino cu mine, îi spuse Robinson.

Luă copilul de mână şi, ocolind blocurile de piatră, începu să urce panta care ducea spre vârful stâncos ce domina conglomeratul. Se opri la jumătatea drumului şi se uită la noul său prieten. Un zâmbet palid lumina fața slabă, presărată cu pete de roşeață. Robinson deschise palma şi privi mâna ce stătea cuibărită în ea. Era mică, plăpândă, dar însemnată de muncile grosolane de la bord.

Din vârful masivului stâncos se vedea întreaga insulă care stătea cufundată încă în ceață Pe plajă, iola şi piroga începeau să se legene atinse de fluxul în creştere. Foarte departe, spre nord, pe mare, se desluşea un punct alb ce se pierdea spre orizont: *Whitebird*.

Robinson întinse brațul în acea direcție.

— Priveşteo bine! Poate că nu vei mai vedea niciodată aşa ceva, o navă în largul coastelor Speranței.

Punctul alb se ştergea încetul cu încetul. În sfârşit, dispăru. În aceeaşi clipă, răsări soarele. Un greier începu să cânte. Un pescăruş se lăsă asupra valurilor şi se înălță cu bătăi puternice din aripi şi cu un peştişor în plisc. Florile îşi deschideau corolele unele după altele.

Robinson simțea viața şi bucuria cuprinzândul şi înviorândul. Vineri îl învățase viața sălbatică, apoi plecase. Dar Robinson nu era singur. Îl avea acum pe acest frate mai mic ale cărui plete – la fel de roşcate ca ale sale – începeau să se învăpăieze în soare. Vor inventa jocuri, aventuri şi izbânzi noi. O viață cu totul nouă avea să înceapă, la fel de frumoasă ca insula care se trezea din cețuri la picioarele lor.

— Cum te cheamă? îl întrebă Robinson pe mus.

— Mă cheamă Ioan Neljapaev. Mam născut în Estonia, adăugă el, ca pentru aşi cere scuze pentru acest nume dificil.

— De acum înainte, îi spuse Robinson, o să te cheme Duminică. Este ziua sărbătorii, a râsului şi a jocului. Iar pentru mine, tu vei rămâne pentru totdeauna, copilul Duminicii.

Sfârşit